

**A Keleti-Bakony (HUBF 20001) és a Papod-Miklád (HUBF 20002)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
honvédelmi használatú részeinek
*Natura 2000 fenntartási terve***

Készítő: Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
H-8229 Csopak Kossuth Lajos u. 16.
Tel: 0036 87 555 260
Fax: 0036 87 555 261
e-mail: bfnp@bfnp.kvvm.hu

Felelős vezető: Puskás Zoltán igazgató

Felelős tervező: Mészáros András

Készítette: Mészáros András
Dr. Cservenka Judit
Simon Pál
Petróczi Imre

Készült: Az EASTERN BAKONY – LIFE07 NAT/H/000321
projekt A.2 akciójának keretében 2012. januárjában
Javítva 2014. január, 2014. március, 2014. június

Tartalomjegyzék

1. A Natura 2000 terület alapadatai	4
1.1. Név	4
1.2. Azonosító kód.....	4
1.3. Kiterjedés (ha)	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok/élőhelyek	5
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	10
3.1.1. A terület fő célkitűzései:	10
3.2. Kezelési javaslatok	10
Katonai célú területhasználatra vonatkozó javaslatok:.....	11
3.2.1. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok.....	14
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	21
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	22
3.2.4. Kutatás, monitorozás	30
3.2.5. Mellékletek:	31
3.2.5.1. A tervezési terület átnézeti térképe	31
3.2.5.2. A tervezési területen javasolt katonai használatok (térkép)	33
3.2.5.3. A tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések (térkép)	37
3.2.5.4. A tervezési területen kialakított kezelési egységek (térkép)	41
3.2.5.5. Erdészeti üzemmódok (térkép).....	45
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	49
3.3.1. Agrártámogatások	49
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	49
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	49
3.3.2. Pályázati források	50
3.3.3. Egyéb.....	50
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	50
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	53
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	55
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	56
4. Felhasznált irodalom	59

1. A Natura 2000 terület alapadatai

1.1. Név

Keleti-Bakony és a Papod-Miklád kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek Várpalotai Lő- és Gyakorlótérrel átfedő részterületei

1.2. Azonosító kód

HUBF 20001

HUBF 20002

1.3. Kiterjedés (ha)

Keleti-Bakony HUBF 20001 (22650,1600 ha)

Tervezési terület (lő és gyakorlótéri terület): 10861,7066 ha

Papod Miklád HUBF 20002 (7734,7600 ha)

Tervezési terület (lő és gyakorlótéri terület): 2302,4508 ha

Település	Hrsz	Terület	AK	Művelési ág
Bakonykúti	040	35,1493	0	kivett
Bakonykúti	041	0,4748	0	kivett
Bakonykúti	042	106,8601	0	kivett
Bakonykúti	044	203,1892	0	kivett
Bakonykúti	067	54,3475	0	kivett
Bakonykúti	068	1,3660	0	kivett
Bakonykúti	069/1	187,2078	0	kivett
Csór	053	369,8382	0	kivett
Csór	065	4,4278	0	kivett
Hajmáskér	03/3	2681,5575	0	Kivett
Iszkaszentgyörgy	0291	276,0040	0	kivett
Isztimér	0306	58,9517	0	kivett
Isztimér	0307	83,2610	0	kivett
Isztimér	0321	97,6772	0	kivett
Isztimér	0330	0,0730	0	kivett
Isztimér	0333	0,4507	0	kivett
Isztimér	0334/1	57,3135	0	kivett
Márkó	055/2	1396,1682	0	kivett
Öskü	03	3321,8079	0	kivett
Várpalota	0154/1	55,0629	132,15	gyep
Várpalota	0154/5	1621,8035	0	kivett
Várpalota	0154/7	51,9407	0	kivett
Várpalota	0154/11	187,3166	0	kivett
Várpalota	090/1	1405,6257	0	kivett
Veszprém	0129/1	906,2826	0	kivett

1. ábra: A tervezési terület ingatlanadatai

1.4.A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok/élőhelyek

Közösségi jelentőségű fajok

- Csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)
- Csüngőaraszoló (*Phyllometra culminaria*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Eurázsiai rétsáska (*Stenobothrus eurasius*)
- Füstös ősziaraszoló (*Lignioptera fumidaria*)
- Gyászcsincér (*Morimus funereus*)
- Hegyesorrú denevér (*Myotis blythi*)
- Kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- Közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*)
- Magyar tarsza (*Isophya costata*)
- Molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
- Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)
- Nagy hőscincér (*Cerambix cerdo*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnabarinus*)
- Szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Sziklai májmoha (*Mannia triandra*)
- Ürge (*Spermophilus citellus*)
- Csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)
- Havasi cincér (*Rosalia alpina*)
- Homoki nőszirm (*Iris humilis* ssp. *arenaria*)
- Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)
- Szent István-szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*)
- Fénylő zsoltina (*Serratula lycopifolia*)

A kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok

- Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0)
- Pannon sziklagyepek (Stipo-Festucetalia pallentis) (6190)
- Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia) (6210)
- Szubpannon sztyeppék (6240)
- Közép-Európa domb- és hegyvidéki mészkő törmelékletői (8160)
- Mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel (8210)
- Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok (8310)
- Szubmontán és montán bükkösök (Asperulo-Fagetum) (9130)
- Cephalanthero-Fagion közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150)
- Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdői (9180)
- Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betulusszal (91G0)
- Pannon molyhos tölgyesek Quercus pubescensszel (91H0)
- Pannon cseres-tölgyesek (91M0)

1.5.Érintett települések

Veszprém megye: Márkó, Veszprém, Hajmáskér, Öskü, Várpalota,
Fejér megye: Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Bakonykúti, Csór

1.6.Egyéb védettségi kategóriák

Az Isztimér 66 A, 66 B, 67 A, 67 B, 72 A, 72 B, 72 C, 72 D erdőrészek a helyi jelentőségű Burok-völgyi Őserdő Természetvédelmi Terület részét képezik. Országos jelentőségű védett természeti területek a pontszerűen megjelenő ex lege védett barlangok, források, víznyelők.

Országos ökológiai hálózat övezete: A terület teljes egésze az országos ökológiai hálózat részeként magterület övezetben szerepel.

1.7.Tervezési és egyéb előírások

A tervezési területre vonatkozó tervek

Vadgazdálkodási tervek:

- V/1. Bakony-Vértes körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig.
- Hajagvidéki Vt. vadgazdálkodási üzemterve. 2007-2017
- HM VERGA Zrt vadgazdálkodási üzemterve 2007-2020
- Bakony Környezetvédelmi és Vadgazdálkodási Egyesület vadgazdálkodási üzemterve 2007-2017

Erdőtervek:

- HM VERGA Zrt Királyszállási Erdészetének erdőterve 2010-2019
- HM VERGA Zrt Zirci Erdészetének erdőterve 2009-2018

Területrendezési eszközök:

- Veszprém megye Önkormányzat Közgyűlésének 5/2011. (II. 28.) önkormányzati rendelettel módosított 5/2005. (V.27.) számú rendelete Veszprém Megye Területrendezési Tervéről
- Fejér megye 1/2009. (II. 13) K. R. Sz. rendelete Fejér Megye Területrendezési Tervéről (FMTrT)

-Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja 2011-2016 (24/2011. (II. 24.) MÖK határozat)

Településrendezési tervek:

- Bakonykúti község 2/2005 (II. 20) számú önkormányzati rendelete a helyi építési szabályzatról és szabályozási tervről.
- Csór község 8/2002 (IX.01) számú önkormányzati rendelete a településszerkezeti tervről, a helyi építési szabályzatról és szabályozási tervről.
- Hajmáskér község 14/2010 (XII. 2.) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzatról.
- Iszkaszentgyörgy község 7/2010 (VIII. 27) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzat módosításáról.
- Isztimér község 15/2008 (XII. 1) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzatról.
- Márkó község 4/2011 (VI. 8) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzat módosításáról
- Öskü község 8/2007 (V. 18) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzatról.
- Várpalota város 22/2009 (V. 04) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzatról.
- Veszprém megyei jogú város 65/2006 (IX. 18) számú önkormányzati rendelete a szabályozási tervről és a helyi építési szabályzatról.

A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó legfontosabb jogszabályok

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. Törvény
- 2011. évi CXIII. Törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- A vízbázisok, a távlati vízbázisok valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási művek védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földterületekről szóló 14/2010. (V.11) KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) számú KöM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) számú FVM rendelet
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) számú FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV. 16.) számú FVM rendelet
- 25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások részletes szabályairól
- Isztimér Község Önkormányzat képviselő-testületének a Burok-völgyi Őserdő helyi jelentőségű természetvédelmi terület létesítéséről szóló 12/1995. (XII. 1.) számú önkormányzati rendelete

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Negatív hatások	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
Antropogén tényezők				
A04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	20	6210, 6240 élőhelyek cserjésednek. Legeltetés hiányában az ürge, állományok állománycsökkenése vagy kipusztulása jellemző.
B	Erdészet, erdőgazdálkodás	H	30	9130, 91G0, 91M0 élőhelyekre jellemzőek a nagy területekre kiterjedő, rövid időszakú erdőfelújítások.
E03	Szemét, hulladék	M	1	Az illegális szeméttlerakás minden élőhelyen jelentkezik, különösen a települések közelében és az utak mentén.
F03.01	Vadászat	H	30	A vadgazdálkodás elsősorban az élőhelyek vadeltartó képességén túli magasan tartott vadlétszám és a betelepített muflon miatt gyakorol igen kedvezőtlen hatást az erdei élőhelyekre (9130, 9150, 9180, 91H0, 91M0).
G01.03	Motoros járművekkel végzett tevékenység	H	30	Legnagyobb káros hatást a meredek oldalakon található gyepekben és bokorerdőkben (6190, 6240, 91H0) okozza. A kialakuló keréknyomok teljesen növénytelen felszíneket alakítanak ki, melyek mentén a vékony rendzina erodálódik. Számos jelölő növényfajra (magyar gurgolya, Szent-István szegfű, homoki nőszirm) káros hatással van.
G01.04	Hegymászás, sziklamászás, barlangászat	L	1	Pontszerű káros hatást okozó tevékenységek. Negatív hatásuk a denevérek telelő és párzóhelyeinek számító barlangok (8310) látogatásával, nyilvánul meg.
G04.01	Katonai használat	H	30	Főként a gyepek (6190, 6210, 6240) élőhelyekre van jelentős hatása a katonai tevékenységeknek. A dolomit alapkőzetén azonban meglepően jól regenerálódnak az élőhelyek.
J01	Tűz és tűz visszaszorulása	M	40	Gyep élőhelyekre (6240, 6210) kis jelentőségű, erdőkre (91H0, 91M0) jelentősebb káros hatást fejt ki, mely után nehezen regenerálódnak. Számos jelölő fajra károsak a nagy kiterjedésű tüzek, de a populációk általában jól regenerálódnak.
Természetes biotikus és abiotikus folyamatok				
K02	Természetes élőhely átalakulások, szukcessziós folyamatok	M	10	6210, 6240 élőhelyek cserjésednek. A cserjésedés miatt az ürge, a parlagi pityer, a lappantyú állományok állománycsökkenése vagy kipusztulása jellemző.

K04.05	Növényevők károkozás	általi	H	30	A vadfajok károkozása elsősorban az élőhelyek vadeltartó képességén túli magasan tartott vadlétszám és a betelepített muflon miatt gyakorol igen kedvezőtlen hatást az erdei élőhelyekre (9130, 9150, 9180, 91H0, 91M0)
--------	-------------------------	--------	---	----	---

2. ábra: A területen jellemző veszélyeztető tényezők összefoglaló értékelése

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzés:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

3.1.1. A terület fő célkitűzései:

- A természetes és természetyszerű élőhelyek megőrzése, fenntartása, a természetvédelmi szempontból megfelelő gazdálkodás és katonai használat összehangolásával.
- A korábbi erdőgazdálkodásra jellemző nagy kiterjedésű egykorú erdők helyett hosszú távon a változatos erdőszerkezet kialakítása a cél, ennek érdekében a homogén tér- és korszerkezet javítandó az erdei élőhely típusokban. Kerülni kell a nagy kiterjedésű egybefüggő erdőfelújításokat, és a nagy kiterjedésű egykorú erdőfoltok kialakulását.
- Hosszú távon az egykorú erdőfoltok kezelésénél előtérbe kell helyezni a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokat, vagy mozaikos szerkezetű, kis területű (1-3 hektáros) kezelési egységek, felújítási területek, erdőrészetek kialakítására kell törekedni.
- A jelölő erdei élőhelyeken a természetyszerű felújítások elősegítése, az ezeket akadályozó, nehezítő vagy akár lehetetlenné tevő hatások – közöttük az élőhely vadeltartó képességét meghaladó nagyvadállomány kedvezőtlen hatásának – elhárítása;
- A területen található nem őshonos (pl. muflon, dāmivad) vadfajok visszaszorítása;
- A gyertyános-tölgyes, és bükkös erdőállományok tekintetében, amelyek a klímaváltozás által leginkább veszélyeztetettek, kiemelt cél a jelenlegi faállománnyal megegyező főfafajú, de elegyesebb (kevésbé sérülékeny) állomány létrehozása.
- A területen a jelölő (gazdasági jelentőségű) erdei élőhelyek – Szubmontán és montán bükkösök (9130), Pannon gyertyános tölgyesek (91G0)– esetében a vágásérési kor legalább 100 év, a Pannon cseres tölgyesek (91M0) esetében a vágásérettségi kor legalább 80 év legyen.
- A gyepek élőhely típusok jó természeti állapotban való fenntartása.
- A területen előforduló közösségi jelentőségű, valamint a védett és fokozottan védett fajok élőhelyeinek fenntartása. A közösségi jelentőségű fajok állományainak megőrzése.

3.2. Kezelési javaslatok

A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológiai értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „javaslatoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok a javaslatok, **amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek, nem kötelező érvényűek** a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló **földhasználati ajánlások**, mivel a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

A fenntartási tervben szereplő javaslatok meghatározása az élőhelytípusok alapján történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő területegységeket a terv ún. kezelési egységként határolja le, és jeleníti meg a 3.2.5.4 sz. fejezet térképmellékleteiben valamint a 3.2.1. fejezetben.

A tervezési terület egységesen kivett művelési ágban van, mivel a honvédelmi használatú területeknél ez az általános gyakorlat hazánkban. Ezért nem művelési ágakhoz kötjük a kezelési javaslatokat, hanem a területen tapasztalt élőhelytípus és használat szerint gyephez és erdőhöz. Ebben a fejezetben meghatározásra kerültek elsőként a **gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok**, majd a **gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok** is, amelyek valamennyi érintett kezelési egységen ajánlottak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok a javaslatok jelennek meg, amelyek az általános javaslatokon felül kimondottan csak az adott kezelési egységhez kötődnek.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

- A szubpannon sztyepppek (6240) egységének megőrzése érdekében a Magyar Honvédség kezelésében lévő területeken lévő, katonai tevékenységhez köthető úthálózat felülvizsgálata szükséges. Ennek keretében a felesleges utakon történő közlekedés visszaszorítása, valamint szükség szerinti megakadályozása szükséges.

A tárgyi terület egészére nézve természetvédelmi szempontból javasolt intézkedéseket hozni a nagy, kiterjedt gyepterületeket vagy erdőterületeket érintő tüzek kialakulásának, az illegális hulladék elhelyezésének elkerülése, valamint a technikai sportok kizárása érdekében.

Katonai célú területhasználatra vonatkozó javaslatok:

A terület katonai célú használati térképét a Bakony Harckiképző Központ munkatársaival egyeztetve készítettük el. Az egyeztetés során figyelembe vettük a terület Natura 2000-es élőhelyeit és fajait valamint a katonai gyakorlótéren folyó katonai tevékenységet. A térképek a 3.2.5.2. fejezet térképmellékleteiben szerepelnek. A térképen 6 kategória szerepel. Az 1. kategóriában a jellemző katonai tevékenységek mindegyike végezhető, míg a magasabb számú területi kategóriákra egyre szigorúbb előírások érvényesek. **A területre érvényes korlátozások felülbírálnak havária esetén és a terület tűzszerészeti mentesítésekor.**

Katonai tevékenység:	Területi kategória					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Lő- és gyakorlótér tüzelőállásainak karbantartását és kiépítését célzó földmunkák.	+	+	-	-	-	-
Építési tevékenység, földkiemelés és egyéb földmunkák, új út építése.	+	-	-	-	-	-
A meglévő utak karbantartását, járhatóságának fenntartását célzó földmunkák.	+	+	+	+	+	-
Üzemanyagok és olajok átrakodása, tárolása.	+	-	-	-	-	-
Gép- és harcjárművek részére telephely, javító pont üzemeltetése.	+	-	-	-	-	-

Harc- és gépjárművek üzemanyag feltöltése (talajszennyezés kizárásával).	+	+	-	-	-	-
Lövészetek célterületeként használható.	+	+	+	-	-	-
Tűzmegnyitási terepszakasként használható.	+	+	-	-	-	-
Gép- és harcjárművekkel közlekedés az utakon kívül.	+	+	-	-	-	-
Gép- és harcjárművek közlekedése az utakon.	+	+	+	+	+	-
A gyakorló- és löveteret üzemeltető alakulat gépjárműinek önálló közlekedése az utakon.	+	+	+	+	+	+
Gyalogos közlekedés az utakon kívül.	+	+	+	+	+	-
Gyalogos közlekedés az utakon.	+	+	+	+	+	+
Tartós időre alkalmas táborhely kiépítése.	+	-	-	-	-	-
Katonai tevékenységek és manőverek végrehajtása gyakorlatok során, „összpontosítási körletek” kialakítása (sátrak építése, álcázási munkák, gép- és harcjárművek mozgása az utakon kívül úgy, hogy a cserjék és fák nem sérülhetnek)	+	+	+	+	-	-

3. ábra:

*Katonai célú területhasználatra vonatkozó előírások hat területi kategóriába sorolva
(Jelmagyarázat: +: végezhető a tevékenység, -: nem végezhető a tevékenység)*

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Erdőgazdálkodás

- A telepített fekete fenyveseket hosszú távon őshonos fafajokból álló, a termőhelynek megfelelő erdőkké kell alakítani, a természetes felújulási folyamatokra alapozva.
- Az őshonos erdők felújítása során a természetes felújítás alkalmazása. Amennyiben a természetes felújítás nem eredményes, csak a területen őshonos fafajok magvetése, csemetézése engedhető. Az erdősítésben használt szaporítóanyag (mag, csemete) tájegységi (Bakony) származású legyen.
- Az erdészeti munkák során az erdőszegélyek kímélete szükséges. Az erdőszegélyek nem egyszer szubkontinentális peripannon cserjés (40A0) kiemelt jelentőségű élőhelyek.
- A kitermelt faanyag jó természetességi állapotú gyepeken, tisztásokon keresztül való szállítását és ezeken az élőhelyeken való depózását lehetőség szerint kerülni kell, amennyiben a természetes gyepeket érinti a fenti folyamat, úgy a gyepek helyreállításáról (faanyag, kéreg, fűrészpor maradéktalan elszállítása, talaj elegyengetése) gondoskodni kell.
- Az erdei tisztások gyp jellegét megváltoztató művelés megakadályozása (pl. erdősítés, vadföld).

Vadgazdálkodás:

- A Natura 2000-es élőhelyek jó természeti állapotban való fennmaradásával összeegyeztethető, azoknak alárendelt vadgazdálkodás folytatható.
- A nagyvadak maximális fenntartható állomány nagyságának (egyed) és sűrűségének (egyed/100ha) meghatározásakor figyelembe kell venni a magas egyedszám okozta természetvédelmi károkozást is.
- Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódú sziklai bükkösök (9150) törmelékletű és szurdokerdők (9180) esetén amennyiben a felújulás a vadkárosítás miatt elmarad, a záródás csökken, ezáltal a termőhely folyamatos növényborítottsága veszélybe kerül, ez esetben az élőhelyen a vad riasztására és az intenzív vadállomány apasztásra van szükség. A vadkárosítás folyamatos megelőzése prioritás.
- A területen található nem őshonos (pl. muflon, dāmivad) vadfajok visszaszorítása.
- A tervezési területen vadászattal kapcsolatos berendezések (szóró, sózó, dagonya, vadetető, tároló stb.) elhelyezését források, és természetes állapotú vizes élőhelyek környezetében kerülni kell.

Gyepgazdálkodás:

- A gyepek technikai sportokkal történő károsítását szükséges megakadályozni.
- A gyepek élőhelytípusok fokozódó cserjésedését a gyepterületek extenzív legeltetésével és/-vagy cserjeirtással szükséges megakadályozni.
- A gyepek élőhelytípusok arányának fenntartása érdekében, a gyepek erdősítését kerülni kell.
- A szubkontinentális peripannoni cserjés (40A0) élőhelyeken cserjeirtás csak természetvédelmi szempontból indokolt esetben (pl. idegenhonos fafajok megjelenése, az élőhely beerdősülése) végezhető.

Általános irányelvek a cserjeirtással kapcsolatban: A legelőkön természetvédelmi szempontból célszerű a cserjeirtást úgy végezni, hogy 100-150 méterenként 10-15 méter szélességben cserjefoltok, sávok, bokorcsoportok, hagyásfák maradjanak. A cserjesávokat ajánlatos az uralkodó szélirányra merőlegesen meghagyni.

3.2.1. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

Erdők:

I. kezelési egység

Érintett erdőrészek:

Isztimér 72 A, 77 B, 77 F, 78 E, 82 A, 82 C, 82 F, 83 A, 83 B, 83 D, 83 I, **Bakonykúti** 11 G, 11 K, 12 B, 14 A, 16 E, 19 A, 19 E, **Csór** 23 A, 23 D, 23 F, 25 E, 26 C, 28 F, **Iszcaszentgyörgy** 8 C, 8 D, 9 B, 9 C, 10 B, 10 C, 10 D, **Várpalota** 30 C, 31 A, 31 B, 31 C, 31 D, 31 E, 32 A, 32 C, 32 D, 34 C, 34 F, 34 G, 34 H, 35 A, 37 C, 41 A, 41 B, 53 B, 54 E, 55 C, 57 F, 60 A, 61 A, 62 I, 63 A, 63 C, 63 E, 64 D, 64 I, 65 A, 65 B, 65 C, 65 D, 65 E, 66 A, 66 B, 67 A, 67 B, 67 C, 67 D, 91 B, 93 B, **Öskü** 13 G, 14 A, 15 E, 16 A, 19 D, 19 E, 20 A, 20 B, 20 C, 21 A, 21 B, 21 C, 21 D, 21 E, 22 B, 22 C, 22 D, 22 E, 22 F, 23 D, 23 F, 24 A, 24 D, 30 C, 31 D, 31 E, 32 B, 36 C, 37 B, 37 C, 40 A, 40 C, 42 B, **Hajmáskér** 2 E, 17 A, 19 C, 20 A, 20 B, 21 D, 22 B, 23 A, 29 A, 35 B, 35 C, 35 E, 36 A, 36 B, 37 D, 38 A, 38 B, 38 C, 38 D, 38 E, 40 A, **Márkó** 11 C, 13 D, 14 E, 31B

Érintett élőhelyek:

- Pannon molyhos tölgyesek (91H0), Pannon cseres tölgyesek (91M0), Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betulusszal (91G0), Szubmontán és montán bükkösök (9130), Cephalanthero Fagion közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdői (9180), Fekete fenyvesek

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a HM VERGA Zrt. Királyszállási Erdészetének erdőterve (2010-2019) és a HM VERGA Zrt. Zirci Erdészetének erdőterve (2009-2018) alapján végezheti a gazdálkodó.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- E03: A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.

- E05: Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.

- E06: Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése.

- E17: Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását szolgáló) lábonálló holtfák meg hagyása.

- E28: Őshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

- E68: Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

- E73: Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.

- E74: Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
- E75: Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E86: A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01: Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

II. kezelési egység

Érintett erdőrészek:

Isztimér 66 A, 66 B, 67 A, 67 B, 72 D, 75 A, 75 B, 76 A, 76 B, 77 C, 77 E, 77 G, 77 H, 78 A, 78 C, 81 A, 83 C, 83 E, 83 G, **Bakonykúti** 14 C, 16 B, 16 C, 16 I, 19 C, 19 D, 20 F, **Csór** 21 A, 21 B, 23 B, 23 C, 23 E, 24 A, 25 F, 25 G, 26 A, 26 B, **Iszcaszentgyörgy** 9 D, **Várpalota** 34 B, 35 D, 35 E, 36 A, 36 C, 36 F, 36 G, 38 E, 39 A, 39 B, 39 D, 39 E, 39 F, 39 H, 39 J, 40 A, 40 B, 40 C, 41 C, 41 D, 42 A, 43 A, 43 B, 43 C, 43 D, 44 A, 46 A, 47 A, 51 K, 52 D, 60 B, 60 C, 61 F, 61 G, 64 C, 64 H, 66 E, 68 A, 68 B, 68 C, 68 D, 90 A, 91 A, 91 C, 95 A, 95 B, 96 A, 97 A, 97 B, 97 C, 97 D, 97 E, 99 A, 99 B, 99 C, 99 D, 99 F, **Öskü** 13 E, 15 C, 15 D, 19 F, 24 F, 24 G, 25 A, 26 A, 26 B, 26 C, 26 D, 33 A, 33 B, 37 A, 38 B, 39 D, **Hajmáskér** 3 C, 5 D, 5 E, 6 C, 7 A, 8 A, 8 B, 8 C, 16 A, 17 B, 18 B, 19 A, 19 B, 20 C, 21 C, 22 A, 24 A, 24 B, 24 C, 24 D, 24 E, 25 A, 25 B, 26 A, 26 B, 27 B, 28 A, 28 B, 29 B, 30 A, 30 B, 30 C, 30 D, 32 A, 32 B, 32 C, 32 D, 33 A, 33 B, 33 C, 33 D, 33 E, 34 A, 34 B, 37 A, 37 B, 37 C, 37 E, 52 C, **Veszprém** 4 A, 36 A, 36 B, 37 A, 37 B, 37 C, 43 A, 43 B, 47 A, **Márkó** 9 B, 12 C, 13 B, 14 B, 14 D, 14 F, 18 G, 20 C, 21 A, 22 A, 24 A, 24 B, 25 A, 26 A, 27 A, 27 B, 29 A, 29 B, 29C, 29 D, 30G, 31E

Érintett élőhelyek:

- Pannon molyhos tölgyesek (91H0), Pannon cseres tölgyesek (91M0), Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betuluszal (91G0), Szubmontán és montán bükkösök (9130), Cephalantho Fagion közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), Fekete fenyvesek, Akácok, Származékerdők

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a HM VERGA Zrt. Királyszállási Erdészetének erdőterve (2010-2019) és a HM VERGA Zrt. Zirci Erdészetének erdőterve (2009-2018) alapján végezheti a gazdálkodó.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

- E05: Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E06: Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.

- E10: Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
- E28: Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E68: Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon, és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E73: Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
- E74: Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
- E75: Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedét is elpusztítják.
- E87: Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.
- VA01: Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

III. kezelési egység

Érintett erdőrészek:

Isztimér 72 B, 72, C, 77 A, 77 D, 78 B, 78 D, 78 F, 79 A, 79 B, 81 B, 81 C, 82 B, 82 D, 82 E, 82 G, **Bakonykúti** 11 E, 11 J, 11 L, 12 C, 14 B, 16 D, 17 A, 17 B, 18 A, 18 B, 20 A, 20 B, 20 D, Csór 24 B, 25 A, 25 B, 25 C, **Iszkaszentgyörgy** 8A, 8 B, 8 E, 8 F, 8 G, 10A, **Várpalota** 30 A, 30 B, 31 F, 32 B, 33 A, 33 B, 33 C, 33 D, 34 A, 34 D, 34 E, 35 B, 35 C, 35 F, 35 G, 36 B, 36 D, 36 E, 36 H, 37 A, 37 B, 37 D, 37 E, 37 F, 38 A, 38 B, 38 C, 38 D, 39 G, 50 A, 51 A, 51 B, 51 C, 51 D, 51 E, 51 F, 51 H, 51 I, 51 J, 52 A, 52 B, 52 C, 52 E, 54 A, 54 B, 54 C, 54 D, 55 D, 55 E, 55 F, 55 G, 55 H, 56 A, 56 B, 56 C, 56 D, 56 E, 57 A, 57 B, 57 C, 57 D, 57 E, 58 A, 58 B, 58 C, 58 D, 59 A, 59 B, 60 D, 61 C, 61 D, 61 H, 62 A, 62 B, 62 C, 62 D, 62 E, 62 F, 62 G, 62 J, 63 B, 63 F, 64 E, 64 G, 66 C, 66 D, 66 F, 66 G, 66 H, 66 I, 67 E, 67 F, 93 A, **Öskü** 13 A, 13 B, 13 C, 13 D, 13 F, 13 H, 13 I, 13 J, 13 K, 13 L, 13 M, 13 N, 14 B, 14 C, 14 D, 14 E, 14 F, 14 G, 15 A, 15 B, 15 F, 16 B, 16 C, 16 D, 16 E, 16 F, 17 A, 17 B, 17 C, 17 D, 18 A, 18 B, 18 C, 19 A, 19 B, 19 C, 19 G, 19 H, 22 A, 23 A, 23 B, 23 C, 23 E, 24 B, 24 C, 24 E, 27 A, 27 B, 27 C, 27 D, 27 E, 27 F, 27 G, 27 H, 28 A, 28 B, 28 C, 28 D, 29 A, 29 B, 29 C, 29 D, 30 A, 30 B, 31 A, 31 B, 31 C, 31 F, 32 A, 36 A, 36 B, 38 A, 38 C, 38 D, 38 E, 38 F, 38 G, 39 A, 39 B, 39 C, 39 E, 39 F, 39 G, 39 H, 39 I, 40 B, 41 A, 41 B, 41 C, 41 D, 41 E, 41 F, 42 A, 42 C, 42 D, 42 E, 42 F, 42 G, 42 H, 42 I, 42 J, 43 A, 43 B, 43 C, 43 D, 43 E, 44 A, 44 B, 44 C, 47 A, 47 B, 47 C, 47 D, 48 A, 48 B, 53 A, **Hajmáskér** 1A, 1 B, 2A, 2 B, 2 C, 2D, 3A, 3 B, 3D, 3 E, 4A, 4 B, 4 C, 4D, 5A, 5 B, 5 C, 6A, 6 B, 6D, 7 B, 7 C, 7D, 16 B, 16 C, 18 A, 21 A, 21 B, 22 C, 23 B, 27 A, 31 A, 31 B, 31 C, 31 D, 31 E, 31 F, 32 E, 32 F, 35 A, 35 D, 36 C, 36 D, 39 A, 52 A, 52 B, 69 A, 69 B, **Márkó** 7A, 7B, 7C, 8A, 9A, 10A, 10B, 10C, 11A, 11B, 11D, 12A, 12B, 13A, 13C, 14A, 14C, 15A, 16A, 16B, 16C, 17A, 17B, 18A, 18B, 18C, 18E, 18F, 19A, 19C, 19D, 19E, 20B, 20D, 21B, 21C, 22B, 23A, 30A, 30C, 30D, 30E, 30F, 31A, 31C, 31D, 31F

Érintett élőhelyek:

Pannon molyhos tölgyesek (91H0), Pannon cseres tölgyesek (91M0), Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betuluszal (91G0), Szubmontán és montán bükkösök (9130), Fekete fenyvesek

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a HM VERGA Zrt. Királyszállási Erdészetének erdőterve (2010-2019) és a HM VERGA Zrt. Zirci Erdészetének erdőterve (2009-2018) alapján végezheti a gazdálkodó.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

- E05: Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
 - E06: Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
 - E16: A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
 - E18: A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
 - E25: Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
 - E26: Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
 - E28: Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
 - E33: Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
 - E37: Tájhonos fafajú állományok véghasználatok során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító mikroélőhely visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
 - E50: A vágásterületen történő égetés mellőzése.
 - E57: Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
 - E74: Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
 - E75: Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
 - E84: Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészek korosztály-eloszlásának javítása
- Megjegyzés: Javasoljuk pl. a Várpalota 30B, 33B, 33C, 33D, 62F, az Őskü 13B, 13F, 13M, 13N erdőrészek esetén a vágáskor emelését, mivel a környező kiterjedt véghasználatok és fiatal erdők miatt ezek letermelésével kevés idősebb erdő maradna nagyon nagy területen. Javasolt a nagy területű heterogén erdőrészek megosztása (pl. Őskü 18B, 40B, 43B, Hajmáskér 3A, 4A, 18A, Márkó 12A).*
- E 85: A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01: Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

IV. kezelési egység

Érintett erdőrészek:

Isztimér 83 F, 83 H, **Bakonykúti** 11 F, 13 A, 13 B, 16 F, 19 B, 20 C, 20 E, 20 G, 20 H, 20 I, **Csór** 23 G, 23 H, 23 K, 25 D, **Iszcaszentgyörgy** 9 A, 9 E, **Várpalota** 34 I, 39 C, 39 I, 51 G, 53 A, 55 A, 55 B, 60 E, 61 B, 61 E, 62 H, 63 D, 64 A, 64 B, 64 F, 98 A, 98 B, 99 E, **Öskü** 29 E, 36 D, 54 A, **Hajmáskér** 54 A, **Márkó** 17C, 18D, 19B, 20A, 23B, 30B, 37A, 37B, 37C, 37D, 37E, 37F, 37G

Érintett élőhelyek:

Fenyvesek, akácosok.

Kis kiterjedésben: Pannon molyhos tölgyesek (91H0), Pannon cseres tölgyesek (91M0), Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betulusszal (91G0)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások:

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

Az érintett erdőterületeken folytatható gazdálkodást a HM VERGA Zrt. Királyszállási Erdészetének erdőterve (2010-2019) és a HM VERGA Zrt. Zirci Erdészetének erdőterve (2009-2018) alapján végezheti a gazdálkodó.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

- E05: Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E06: Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése.
- E28: Őshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E29: A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása.
- E30: Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
- E57: Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazása.
- E64: Az idegenhonos és tájidegen fajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
- VA01: Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

V. kezelési egység

Érintett élőhelyek:

Gyomos száraz gyepek, szubpannon sztyepek (6240*), cserjésedő gyepek.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**a) Kötelező előírások:**

A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

- GY19: Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
- GY29: Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30: A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY31: A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
- GY34: Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY38: Legeltetési sűrűség minimum 0,2 állategység/ha.
-
- GY 49: Villanypásztor használata nem megengedett.
- GY 67-69 Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék, juh, kecske.
- VA01: Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Egyéb javaslatok:

Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása természetvédelmi szempontból kedvezőtlen hatású.

A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása kerülendő.

Téli legeltetést a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni kell.

VI. kezelési egység**Érintett élőhelyek:**

Szubpannon sztyepek (6240*): elsősorban árvalányhajas dolomitgyepekkel mozaikoló másodlagos sztyepprétek

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások:

- A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

-
- GY18: Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
- GY29: Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30: A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY31: A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
- GY34: Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY39: Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha.
- GY45: A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
- GY49: Villanypásztor használata nem megengedett.
- GY68-69: Legeltethető állatfajok: juh, kecske.
- GY117: Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágalások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- VA01: Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Egyéb javaslatok:

Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása természetvédelmi szempontból kedvezőtlen hatású.

A gazdálkodási tevékenység során a gypfelszín maradandó károsítása kerülendő.

VII. kezelési egység

Érintett élőhelyek:

Karsztbokorerdők (91H0), sziklagyepek (6190), árvalányhajás dolomitgyepek (6240*)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások:

- A tervezési területre az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kell alkalmazni.

b) Önkéntesen vállalható előírások:

- GY17: Cserjeirtás nem megengedett.
- GY21: Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
- VA03: A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A területen hosszú távon több élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztési terv megvalósulhat az alábbi elképzelések szerint:

- Nem őshonos faállományú erdőterületek hosszú távú átalakítása termőhelynek megfelelő őshonos fajú erdőkké.

A tervezési területen alábbi erdőrészekben fekete fenyő, valamint akác található, több-kevesebb őshonos fajjal eleggyel:

Isztimér 83 F, 83 H, **Bakonykúti** 11 F, 13 A, 13 B, 16 F, **Csór** 23 G, 23 H, 23 K, 25 D, **Iszkaszentgyörgy** 9 A, 9 E, **Várpalota** 34 I, 51 G, 55 A, 55 B, 60 E, 61 B, 62 H, 63 D, 64 A, 64 F, 98 A, 98 B, 99 E, **Öskü** 29 E, 36 D, 54 A, **Hajmáskér** 54 A, **Márkó** 17C, 18D, 19B, 20A, 23B, 30B, 37A, 37B, 37C, 37D, 37E, 37F, 37G

A nem őshonos erdőállományok területi kiterjedése **250 ha**, melynek hosszú távú átalakítása szükséges.

- Jól terjedő idegenhonos fajok visszaszorítása

A Fejér megyei területrészen és Várpalota környékén jelentős gyepterületek fertőződtek el ezüsthéval és bálványfával, melyek visszaszorítása szükséges.

Az idegenhonos fajokkal fertőzött területek kiterjedése becslésünk szerint kb. **150 ha**.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Közösségi jelentőségű növényfajok

Sziklai májmoha (*Mannia triandra*)

Legnagyobb populációja a Tobán-hegyen található, ahol százas nagyságrendű állománya él.

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelye faanyagtermelést nem szolgáló erdő (bokorerdők), ezért elsősorban nem az erdészeti tevékenység, hanem a nagyszámú vadállomány veszélyezteteti. Állományát a Tobán-hegyen a vad elleni kerítés előnyösen érintheti.

Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)

Legnagyobb populációja a várpalotai Fajdas-hegyen található, de kisebb állományai több ponton előfordulnak a lőtér területén.

Fajvédelmi intézkedések:

Legnagyobb állománya a Várpalota 41TN1 területén található, ezért a 41TN1 területére és környékére tilos a vadállomány koncentrálódásához vezető vadászati létesítmények (etető, itató, vadföld, szóró, sózó stb.) elhelyezése. Élőhelyeinek cserjésedése esetén cserjeirtás végzése szükséges.

Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)

Legnagyobb populációi a Baglyas-hegyen és környékén fordulnak elő, de szórványosan a lőtér több pontján megtalálható.

Fajvédelmi intézkedések: A faj megőrzése élőhelyének zavarásmentességével biztosítható. Keleti-Bakonyi előfordulási helyein a zavartalanság (a Baglyas-hegy kivételével) jelenleg biztosított, azt a továbbiakban is fenn kell tartani. A várpalotai Baglyas-hegyen a technikai sporttevékenység kizárása szükséges.

Szent István-szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*)

Legnagyobb populációi a Baglyas-hegyen és környékén fordulnak elő, de elszórtan szinte a lőtér egész területén megtalálható.

Fajvédelmi intézkedések: A faj megőrzése élőhelyének zavarásmentességével biztosítható. Keleti-Bakonyi előfordulási helyein a zavartalanság (a Baglyas-hegy kivételével) jelenleg biztosított, azt a továbbiakban is fenn kell tartani. A várpalotai Baglyas-hegyen a technikai sporttevékenység kizárása szükséges.

Homoki nőszirm (*Iris humilis* ssp. *arenaria*)

A Keleti-Bakonyban kivétel nélkül árvalányhajas dolomitgyepekben fordul elő. Itt viszonylag kis egyedszámú pontszerű előfordulásai találhatók.

Fajvédelmi intézkedések: A faj megőrzése élőhelyének zavarásmentességével biztosítható. Keleti-Bakonyi előfordulási helyein a zavartalanság (a Baglyas-hegy kivételével) jelenleg biztosított, azt a továbbiakban is fenn kell tartani. A várpalotai Baglyas-hegyen a technikai sporttevékenység kizárása szükséges.

Fénylő zsoltina (*Serratula lycopifolia*)

A Bakonyban a tengerszint feletti magasság tekintetében legmagasabban a Kis-Papodon élő populáció (az állomány egy része 500 m felett), legalacsonyabban pedig a Gombás-völgyben (~265 m) és Hideg-völgyben (240-250 m) talált kis populációk találhatók.

A fénylő zsoltina többnyire olyan molyhos tölgyes állományokban és szegélyein jelenik meg, ahol a kismértékű erózió miatt a félszáraz gyp záródni képes (Bauer 2010).

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyei általában faanyagtermelést nem szolgáló erdők (bokorerdők), nyiladékok, tisztások, erdőszélek. Ezek: Hajmáskér **7A, 7NY, 8A, 8B, 8NY, 16A, 16NY, 18B, 19A, 20C, 20NY, 29B, 82NY**, Öskü **22TI3, 38B**. Élőhelyei közül vágásos üzemmódban vannak a következő erdőrészek: Öskü **20B, 21B, 21E, 22B**, Várpalota **41B**. Ezekben az erdőrészekben üzemmód váltásra (vágásosból faanyagtermelést nem szolgáló) van szükség. Fontos tevékenység az erdei nyiladékok fenntartása, rendszeres kaszálással, szárazúzással. A nyiladékok kezelésének megfelelő időpontja augusztus 1-től február 28-ig terjedhet.

Élőhelyeit elsősorban nem az erdészeti tevékenység, hanem a nagyszámú vadállomány és a vadállomány koncentrálódásához vezető vadászati létesítmények (etető, itató, vadföld, szóró, sózó stb.) elhelyezése veszélyezteti. Tilos a fenti erdőrészek, nyiladékok, tisztások területére és ezek közvetlen környékére a vadállomány koncentrálódásához vezető vadászati létesítmények (etető, itató, vadföld, szóró, sózó stb.) elhelyezése.

Közösségi jelentőségű rovarfajok

Csüngőaraszoló (*Phyllometra culminaria*)

Tipikus élőhelye a nyílt és félig nyílt gyepek, a dolomitplatókat preferálja, igen érzékeny a gyepek záródására. Mivel tápnövényei a sziklai zuzmók és mohák, ezért élőhelyein belül feltétlenül sziklai kibúvásoknak kell lenni, hogy a faj tenyészni tudjon. Ez az élőhely kezelésének, és a faj megőrzésének kulcskérdése.

	Hónapok											
	J	F	M	Á	M	J	J	A	S	O	N	D
Pete												
Hernyó												
Báb												
Imágó												

4. ábra: A csüngő araszoló fenológiai táblázata

Fajvédelmi intézkedések:

A faj számára a dolomitgyepek lassú záródása ellen az extenzív legeltetés megoldást jelenthet, de élőhelyeinek nagy része aktív kezelés nélkül is hosszú távon fennmaradhat. Az élőhelyein (az év bármely szakában) keletkezett kiterjedt tüzek veszélyeztetik állományait, ezért a tüzek keletkezését meg kell akadályozni. A katonai gyakorlatok során keletkezett tüzeket oltásáról mielőbb gondoskodni kell.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

	Hónapok											
	J	F	M	Á	M	J	J	A	S	O	N	D
Pete												
Hernyó												
Báb												
Imágó												

5. ábra: A díszes tarkalepke fenológiai táblázata

A faj megőrzésének leglényegesebb követelménye az élőhelyek megőrzése, méghozzá lehetőleg tájszintű léptékben, mert ez képes kompenzálni a fajra jellemző erős, természetes populáció-fluktuációkat (ÁBRAHÁM 2010).

Veszélyeztető tényezők: nagy területre kiterjedő véghasználatok, a kőris-újulat, cserjeszint és az erdők cserjeszegélyeinek eltávolítása, fafajcsere idegenhonos fajokra, a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatása (pl. gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) elleni nem szelektív szerrel való védekezés).

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyein kerülni kell nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Élőhelyei közül ez a Hajmáskér **8 C** és a Márkó **25A** erdőrészletben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő). Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészlet: Hajmáskér **2E**. A Márkó **14C** erdőrészben is előkerült, mely vágásos üzemmódban van.

Eurázsiai rétisáska (*Stenobothrus eurasius*)

A Bér-hegyen előforduló állományt a jelenlegi ismereteink szerint Magyarország egyik legerősebb állományának kell tekintenünk. Ebből adódóan az előfordulás megőrzése a lokális mellett országos és EU jelentőségű természetvédelmi célokat is szolgál (KENYERES 2010).

Fajvédelmi intézkedések:

A faj megőrzése aktív természetvédelmi akciót nem igényel, élőhelyének zavarásmentességével a fennmaradása biztosítható, amely jelenleg biztosított, és azt a továbbiakban is fenn kell tartani.

A nyári időszakban keletkezett tüzek veszélyeztetik állományait, de szerencsére élőhelyein a tüzek előfordulása nem jellemző, mert előfordulásai a lő és gyakorlótér puffterületein találhatók (KENYERES 2010).

Füstös ősziaraszoló (*Lignoptera fumidaria*)

Hazai élőhelyei a pusztafüves lejtők, szárazgyepek, sztyepprétek. Ezeken a helyeken a fákkal, bokrokkal benőtt nagyobb gyeptoltok környékén fordul elő.

	Hónapok											
	J	F	M	Á	M	J	J	A	S	O	N	D
Pete												
Hernyó												
Báb												
Imágó												

6. ábra: A füstös ősziaraszoló fenológiai táblázata

A faj élőhelyei a vizsgált területen a száraz gyepek és a bokorerdők találkozásánál találhatók. Ezeken a területeken a korábbi években történt kopárfásítás eredményeképpen foltszerűen ültetett fekete fenyők (amelynek egy részét a közelmúltban már kivágták) és esetleg ezeknek a magoncái találhatók, valamint kisebb méretű foltokban bálványfa kezdett megtelepedni. A területet korábban legelőként is hasznosították, az állattartás visszaszorulásával a szukcesszió is előrehaladott, egyre több helyen jelennek meg nagyobb kökényfoltok a szegélyekben. Emellett a katonai tevékenységből származó taposási kár is jelentős lehet, ami nem kívánt gyomosodást eredményezhet. (ÁBRAHÁM 2010)

Fajvédelmi intézkedések:

Fenn kell tartani a gyept-cserjés, tisztás-bokorerdő mozaikokat, erdőszegélyeket. Élőhelyeit erdősíteni tilos. Előfordul a Hajmáskér **28B**, **27B**, **26B** bokorerdőkben, melyek faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódban vannak. Egyébként főként gyepekben találhatók állományai. Erdészeti üzemtervekben számos élőhelye (Veszprém **37 CE2**, Márkó **26 CE**, Márkó **27 CE**) cserjéseként van nyilvántartva. Ezek teljes beerdősülését, záródását meg kell akadályozni. A

élőhelyein az extenzív legeltetés és a mérsékelt cserjeirtás (cserjesávok, cserjefoltok meghagyásával) szükséges. Élőhelyein a nem őshonos fásszárúakat (bálványfa, fekete fenyő) vissza kell szorítani.

Az élőhelyein (az év bármely szakában) keletkezett kiterjedt tüzek veszélyeztetik állományait, ezért a tüzek keletkezését meg kell akadályozni, és az esetleg keletkező tüzek mielőbbi oltásáról gondoskodni kell.

Gyászincér (*Morimus funereus*)

A Bakony tölgyeseinek és bükköseinek jellegzetes cincérfaja. Lárvája különböző lombos fák, főleg tölgy és bükk gyökereiben, facsonkjában fejlődik.

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyein kerülni kell nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Élőhelyei közül ez a Várpalota **35D**, Hajmáskér **32D** erdőrészekben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Várpalota **30C, 34C, 34F, 34G, 57C, 66D, 67E** a Hajmáskér **1A, 1B, 2D, 6B, 7B, 21A, 22C**, Márkó **11C, 31A** erdőrészekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészek: Várpalota **30C, 34C, 34F, 34G**, Márkó **11C**.

A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állománynagyságát.

Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*)

	Hónapok											
	J	F	M	Á	M	J	J	A	S	O	N	D
Pete												
Hernyó												
Báb												
Imágó												

7. ábra: A lápi tarkalepke fenológiai táblázata

Száraz réti élőhelyeken veszélyeztető körülménynek kell tekinteni az elbokrosodást (kőkény, galagonya, vadrózsa stb.) a kopár fásítást (fekete fenyő), a közvetlen antropogén hatást: technikai sportok: motocross, honvédségi tevékenység által okozott taposási kárt és ennek következtében fellépő gyomosodást. (ÁBRAHÁM 2010)

Fajvédelmi intézkedések:

Fenn kell tartani a gyepeket, tisztásokat. Élőhelyeit erdősíteni tilos. Az élőhelyein az extenzív legeltetés és a mérsékelt cserjeirtás (cserjesávok, cserjefoltok meghagyásával) szükséges. Élőhelyein a nem őshonos fásszárúakat (bálványfa, fekete fenyő) vissza kell szorítani.

Az élőhelyein (az év bármely szakában) keletkezett kiterjedt tüzek veszélyeztetik állományait, ezért a tüzek keletkezését meg kell akadályozni.

Magyar tarsza (*Isophya costata*)

Jelenlegi ismereteink szerint hazánkban a magyar tarszának erős állományai élnek a Balaton-felvidéken és a Déli-Bakonyban.

Fajvédelmi intézkedések:

Fenn kell tartani a gyepeket, tisztásokat. Élőhelyeit erdősíteni tilos. Sajnos legnagyobb populációjánál élőhelyének egy részét erdősítették (Hajmáskér **69A**) Az itt megmaradó gyeper élőhelyet (Hajmáskér **69TI**) fenn kell tartani. Cserjésedését, erdősödését cserjeirtással meg kell

akadályozni. Élőhelyein az extenzív legeltetés és a mérsékelt cserjeirtás (cserjesávok, cserjefoltok meghagyásával) szükséges. Élőhelyein a nem őshonos fásszárúakat (bálványfa, fekete fenyő) vissza kell szorítani. Márciustól-júliusig az élőhelyein keletkezett kiterjedt tüzek veszélyeztetik állományait, ezért ebben az időszakban a tüzek keletkezését meg kell akadályozni.

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Lárvai fejlődését optimálisan a ritkán álló fák napsütötte törzsei biztosítják. A zártabb erdőkben inkább a közvetlen napsugárzásnak kitett csúcsi részek kedveznek a lárva fejlődésének. Ennek megfelelően a napfénynek kitett, idős tölgyfák meghagyását igényli (ritkább vagy ritkásan meghagyott erdőrészekben, facsoportokban). A hőscincérállományok megőrzését elősegíti pl. a változatos korcsoport kialakítása, hagyásfák, tanúfák meghagyása, kiterjedt végvágások mellőzése, kis lécek nyitása idős erdőben.

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Élőhelyei közül ez a Márkó **29 A, 29 B**, Hajmáskér **16 A, 25 A, 37 C**, Öskü **26 B, 26 C**, Várpalota **66 E** erdőrészekben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Hajmáskér **22 B** és az **Öskü 20 C, 20 B** erdőrészekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak. A faj számára fontosak a napos, meleg erdőszéleken, tisztásokon, gyepekben lévő tölgy hagyásfák.

Élőhelyein, az erdőszéleken és tisztásokon lévő csúcsszáradt, száradt tölgyfákat kímélni kell, egészségügyi termelést itt nem szabad végezni.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészek: Öskü **20B, 20C**, Hajmáskér **22B**.

A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

A lőtéren csak az ösküi Felső-Balla agyagos talajú cserjésedő üde gyepeiben, az itt lévő vízállás környékén található egy kisebb állománya.

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyének (Öskü **38CE2, 45CE2**) beerdősülését, záródását meg kell akadályozni, mozaikos kaszálással, extenzív legeltetéssel és mérsékelt cserjeirtással (cserjesávok, cserjefoltok meghagyásával). Élőhelyének erdősítését kerülni kell.

Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

A faj élőhelyein a természetes szukcesszió felgyorsulásával, különösen az egykor használt területeken egyre gyakoribbá váltak a laza térállású galagonyás, és kökényes csoportok. A faj potenciális élőhelyek megnövekedtek.

A vizsgálatok, terepi megfigyelések rámutattak, hogy amennyiben az élőhelyen záródnak a kökény- és galagonyabokor csoportok, a faj már nem él meg, mert a hernyófészkek tipikusan csak szegély helyzetű bokrokon fordulnak elő. (ÁBRAHÁM 2010)

Fajvédelmi intézkedések:

A gyepek helyreállításakor célszerű a cserjeirtást úgy végezni, hogy 100-150 méterenként 10-15 méter szélességben cserjefoltok, sávok, bokorcsoportok, hagyásfák maradjanak. A cserjesávokat ajánlatos az uralkodó szélirányra merőlegesen meghagyni. A faj fejlődésmenete alapján optimálisnak vélt élőhelyi kezelési időszak (cserjeirtás cserjesávok kialakításával) augusztus-szeptember hónap.

Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Lárvája nem túl régen elhalt (leginkább álló, néha nemrég kidőlt, fekvő) törzsekben a kéreg alatt fejlődik, ahol a gombás, korhadó kambiumot fogyasztja.

A faállomány korát illetően a tapasztalatok azt mutatták, hogy a skarlátbogár hegyvidéki erdők esetében legalább 50 éves állományt igényel (ilyen korú erdőkben vannak már olyan méretű elhalt fák, amelyek kérge alatt megtelepedhet).

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez a Várpalota **36F, 39A, 52D** és a Hajmáskér **8C** erdőrészletben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Várpalota **32D, 34F, 35A, 37A, 53B** és a Márkó **14E, 23A** erdőrészletekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak. A fenti vágásos üzemmódú erdőrészletekben a faj számára alkalmas fák biztosítása: álló vagy fekvő, legfeljebb 2–5 éve elhalt fatörzsek, illetve 50 centiméternél magasabb tuskók területen hagyása, amelyek törzsátmérője legalább 20 cm, kb. 1,5 méter magasságig (álló holtfa) vagy hosszan (fekvő holtfa esetében). A száradó és kidőlt fákat a helyszínen kell hagyni. A faanyagtermelést nem szolgáló erdőrészletekben egészségügyi termelés nem végezhető.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészletek: Várpalota **32D, 34F, 35A, 53B**, Márkó **14E**. A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Az idős, korhadó tölgyek meghagyását kell biztosítani, illetve a tuskókat a talajban kell hagyni.

Fajvédelmi intézkedések:

A lőtér erdeiben viszonylag elterjedt faj. Állománya jelenleg stabil és nem veszélyeztetett.

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez az Isztimér **77E**, a Várpalota **36A, 39A, 47A, 52D, 61F**, az Öskü **26A, 26B, 26C**, a Hajmáskér **5E, 7A, 8C, 16A, 26A, 32D, 37C**, és a Márkó **29 A** erdőrészletben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi az Isztimér **77F**, az Iszkaszentgyörgy **10A**, a Várpalota **30C, 34C, 34F, 34G, 35A, 35F, 36B, 36H, 39C, 39H, 52C, 55H, 57C, 58A, 58B, 66C, 66D, 67E, 93A**, az Öskü **14 A, 20B, 20C**, a Hajmáskér **1A, 1B, 2B, 2C, 4D, 7B, 20B, 21A, 22B, 22C, 38B** és a Márkó **9A, 11B, 11C, 14E, 21B, 23A, 29C, 30D, 31A** erdőrészletekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészletek: Isztimér **77F**, Várpalota **30C, 34C, 34F, 34G, 35A**, Öskü **14A, 20B, 20C**, Hajmáskér **20B, 22B, 38B**, Márkó **11C, 14E**. A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Havasi cincér (*Rosalia alpina*)

A Bakony bükköseinek jellemző cincérfaja, helyenként tömegesen fordul elő.

Fajvédelmi intézkedések:

Élőhelyein kerülni kell nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez csak a Várpalota **35D** erdőrészletben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Várpalota **31C, 34C, 34F, 35A, 52C, 55H, 58A, 58B, 66C**, az Öskü **14A, 14C**, a Hajmáskér **1A, 2B, 2C, 4D, 38B**, Márkó **11B, 11C** erdőrészletekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak. Érdekesség, hogy a Hajmáskér **38 B** erdőrészletben tölgyesből került elő, itt valószínűleg mezei juhar a tápnövénye. A faj védelme érdekében a fenti vágásos üzemmódban lévő erdőrészletek egy részében üzemmód váltás esetleg vágáskor emelés szükséges.

A bükkösökben a vágásokat vegetációs időn kívül kell végezni és a faanyagot legkésőbb április 30-ig el kell szállítani a területről.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészek: Várpalota **31A, 31B, 31C, 34C, 34F, 34G, 35A**, Öskü **14A**, Hajmáskér **38B**, Márkó **11C**.

A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

	Hónapok											
	J	F	M	Á	M	J	J	A	S	O	N	D
Pete												
Hernyó												
Báb												
Imágó												

8. ábra: A csíkos medvelepke fenológiai táblázata

A tervezési területen belül élőhelye a zárt erdőszegélyek mentén található, ahol erdei utak, tisztások, nyiladékok vannak.

A fajt egyáltalán nem találtuk meg a száraz gyepekben, a katonai tevékenység által intenzíven használt gyepterületeken. (ÁBRAHÁM 2010)

Fajvédelmi intézkedések:

A lőtér erdei élőhelyein viszonylag elterjedt faj. Állománya jelenleg stabil és nem veszélyeztetett. Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez a Hajmáskér **8C** a Veszprém **37A** és a Márkó **14B, 14D, 24A, 24B, 25A, 26A** erdőrészekben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Hajmáskér **1B, 19C, 20B, 29A** és a Márkó **4B, 8A, 9A, 19B, 19C** erdőrészekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak. A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát. Jelentős élőhelyei az erdei nyiladékok és tisztások (Márkó **9NY, 19NY, 24NY**, Hajmáskér **20TI**).

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészek: Hajmáskér **19C, 20B, 29A**.

Közösségi jelentőségű emlősfajok

Valamennyi jelölő denevérfaj (*Myotis emarginatus*, *Myotis blythi*, *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Myotis bechsteini*, *Barbastella barbastellus*) **esetében szükséges** megfelelő zavartalan szálláshelyek, telelőhelyek biztosítása és fenntartása.

Jelenleg megvalósult a Keleti-Bakony LIFE+ projekt keretében több földbe süllyesztett vagy föld alatti katonai építmény tájba illesztése és lezárása. A lezárások úgy történtek, hogy az a denevérek közlekedését nem akadályozza. A denevérfajok számára denevérodúkat is kihelyeztünk. A meglévő denevérszállások zavartalanságának biztosítása és fenntartása prioritás.

Kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez a

Csór **25F** és **25 G** erdőrészetben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Csór **25 A** és **25 B** erdőrészetekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak.

Közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez a Csór **25F**, **25 G**, a Várpalota **35D**, **36A**, **36C**, **36F**, **36G** erdőrészetekben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Csór **25 A**, **25 B**, és a Várpalota **36B**, **36E** erdőrészetekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészetek: Várpalota **35A**

A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

Az erdőgazdálkodás során az idős odvas faegyedeket kímélni kell.

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez a Várpalota **35D**, **36A**, **36C**, **36F**, **36G**, az Öskü **15C**, **15D**, a Hajmáskér **8A**, **8B**, **8C**, **17B**, **18B**, **19A**, **19B** erdőrészetekben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Várpalota **36B**, **36E**, és az Öskü **16E**, **17A**, **17B**, **23E**, **28B** erdőrészetekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészetek: Várpalota **35A**, Öskü **15E**, **16A**, **23D**, **23F**, **24A**, Hajmáskér **17A**, **19C**.

A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Az erdőgazdálkodás során az idős, odvas faegyedeket kímélni kell.

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat a vágásos üzemmóddal szemben. Ismert élőhelyei közül ez a Várpalota **35D**, **36A**, **36C**, **36F**, **36G**, a Hajmáskér **8A**, **8B**, **8C**, **17B**, **18B**, **19A**, **19B** erdőrészetekben valósul meg (faanyagtermelést nem szolgáló erdő), míg további populációi a Várpalota **36B**, **36E**, és az Öskü **23E**, **28B** erdőrészetekben kerültek elő, melyek vágásos üzemmódban vannak.

Élőhelyein állandó erdőborítást biztosító üzemmódra javasolt erdőrészetek: Várpalota **35A**, Öskü **23D**, **23F**, **24A**, Hajmáskér **17A**, **19C**.

A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa hálózat kedvezően érintheti a faj állomány nagyságát.

Ürge (*Spermophilus citellus*)

A meglévő ürge élőhelyek fenntartása legeltetéssel és cserjeirtással.

A Keleti-Bakony Life+ projekt keretében három helyszínen valósult meg ürgetelepítés, melynek monitorozása és az élőhelyek megfelelő kezelése és fenntartása prioritás. Élőhelyein intenzív legeltetés kívánatos.

Molnárgörény (*Mustela eversmannii*)

Sajnos csupán egyetlen megfigyelés és adatközlés (BARTHA 1996) foglalkozik ezzel a rejtett életmódú menyétfélével. Állománya és a területen való elterjedése kutatásokat igényel.

A faj számára létfontosságú a meglévő ürge élőhelyek fenntartása legeltetéssel és cserjeirtással. A Keleti-Bakony Life+ projekt keretében három helyszínen valósult meg ürgetelepítés.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Kutatás: szükséges a kevésbé ismert állományú és elterjedésű fajok területen belüli elterjedésének feltérképezése és állománynagyságuk pontosabb becslése az alábbi fajoknál:

- Sziklai májmoha (*Mannia triandra*)
- Molnárgörény (*Mustela eversmannii*)
- Csüngőaraszoló (*Phyllometra culminaria*)
- Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*)
- Denevérfajok

Monitorozás

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok ismert és potenciális előfordulásainak rendszeres vizsgálata az alábbiak szerint:

- Községi jelentőségű élőhelyek monitorozása a kijelölt mintavételi helyeken az NBmR mintavételi módszertan alapján
- A cseres tölgyes (*Quercetum petraea cerris*) fás társulás felmérése az NBmR módszertan alapján (Mórocz-tető)
- Községi jelentőségű növényfajok állományfelmérése az NBmR protokoll alapján: leánykökös, homoki nőszirm, magyar gurgolya, Szent István-szegfű, fénylő zsoltina
- Telepített ürgeállományok felmérése minden évben. Helyszínek: Bakonykúti Hajagos, Várpalota Fajdasalja, Öskü Bánta

Javaslat kiegészítő monitorozásra:

- Cserjésedő szárazgyepek és cserjeirtott állományaik, valamint pannon molyhos tölgyes erdők felvételezése és monitorozása a Keleti-Bakony kijelölt területein, a kiterjedés változásának nyomon követése

Helyszínek: Bakonykúti Hajagos, Várpalota Fajdas, Hajmáskér Tobán-hegy, Veszprém Esztergály-völgy

Molyhos tölgy és csertölgy telepítésekkel átalakított : fekete fenyvesek felvételezése és monitorozása a Keleti-Bakony kijelölt területein, az állapotváltozások vizsgálata

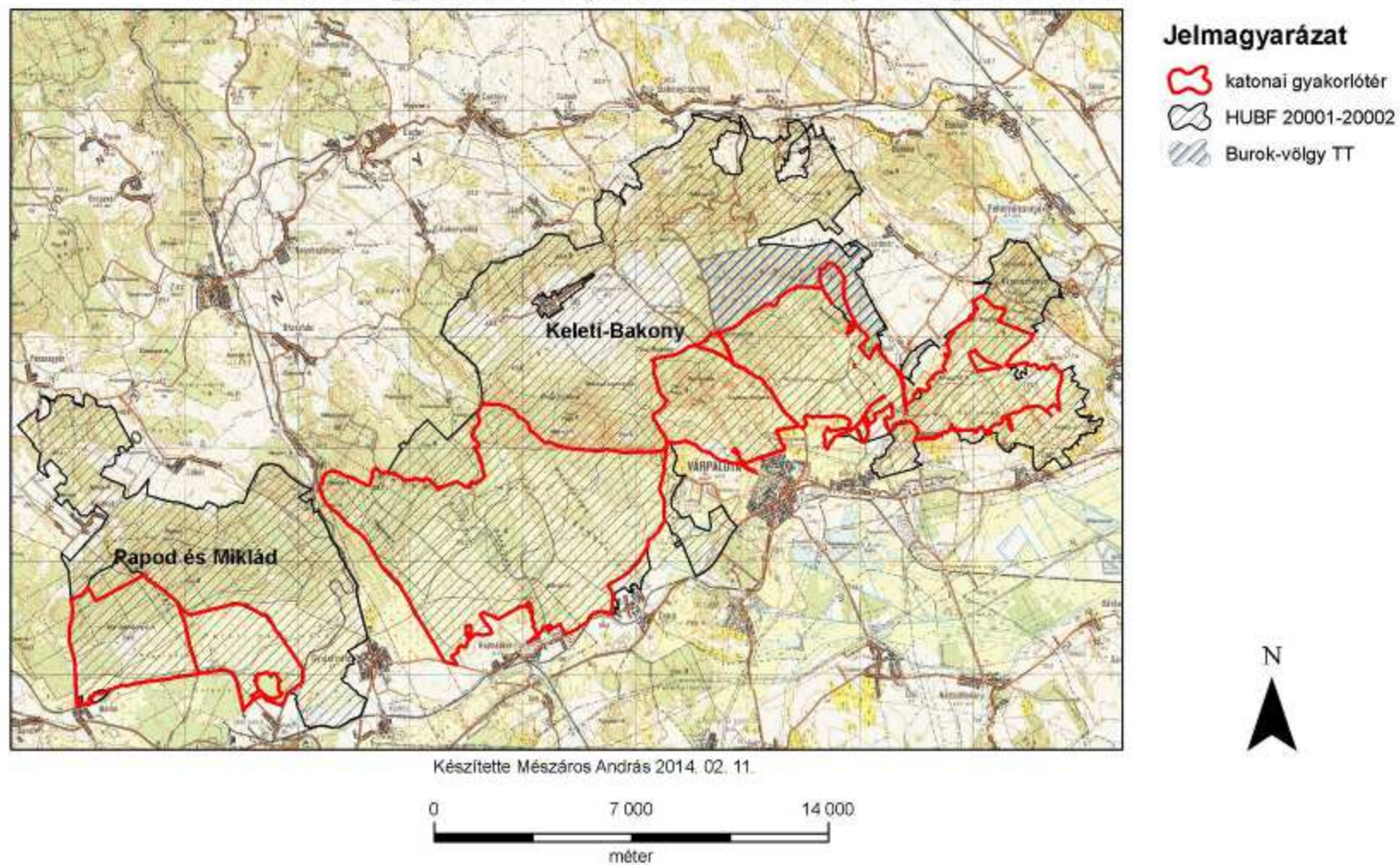
Helyszínek: Bakonykúti Baglyas-hegy, Várpalota Barbély-völgy, Várpalota Vár-völgy

- Községi jelentőségű kételtű és hullófajok szaporodóhelyeinek, elterjedésének vizsgálatával

3.2.5. Mellékletek:

3.2.5.1. A tervezési terület átnézeti térképe

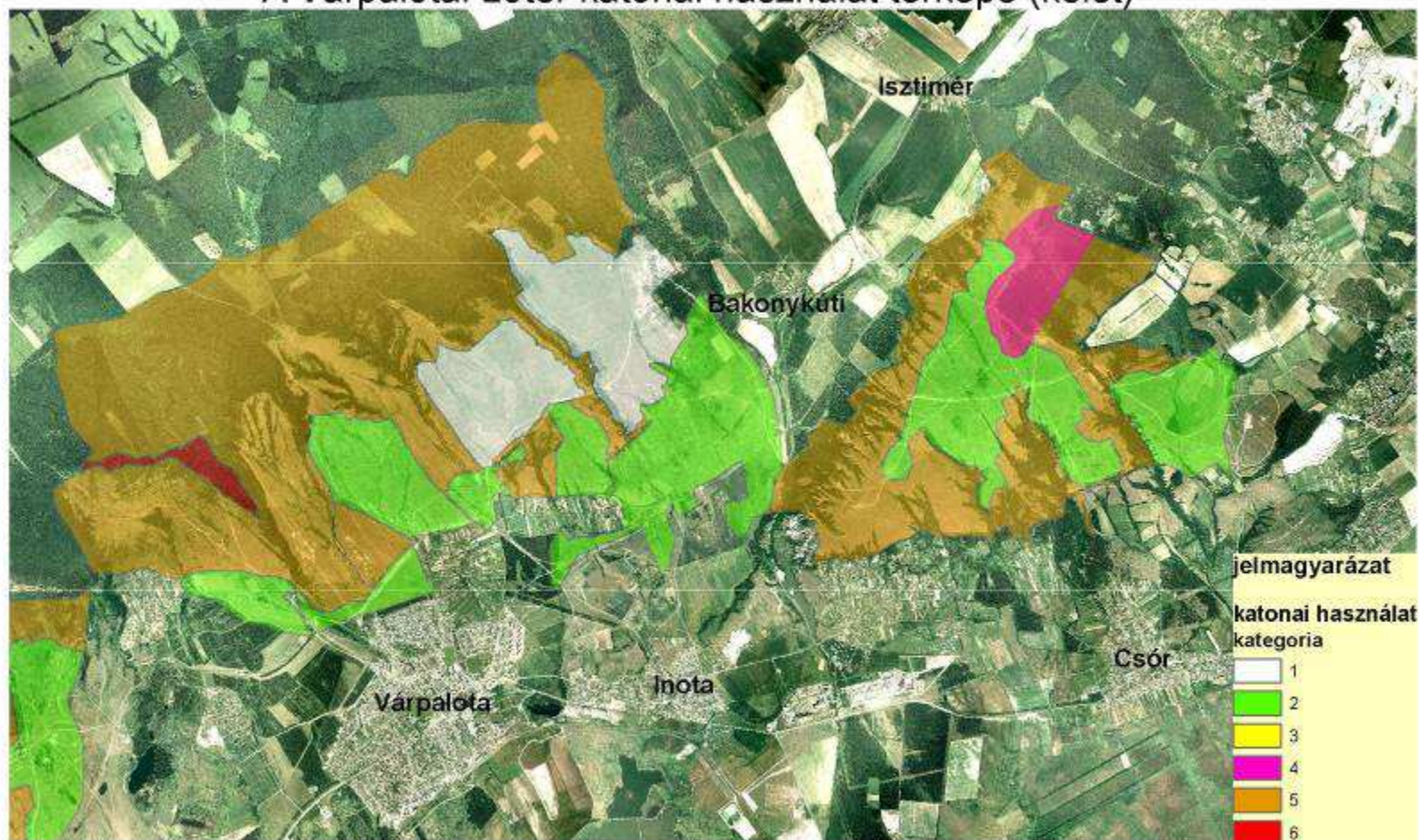
A Keleti-Bakony, Papod és Miklád kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek és a katonai gyakorlótér (tervezési terület) elhelyezkedése.

3.2.5.2. A tervezési területen javasolt katonai használatok (térkép)

A katonai használat térképek kategóriarendszerét és előírásait a fenntartási terv **3.2.** fejezete tárgyalja.

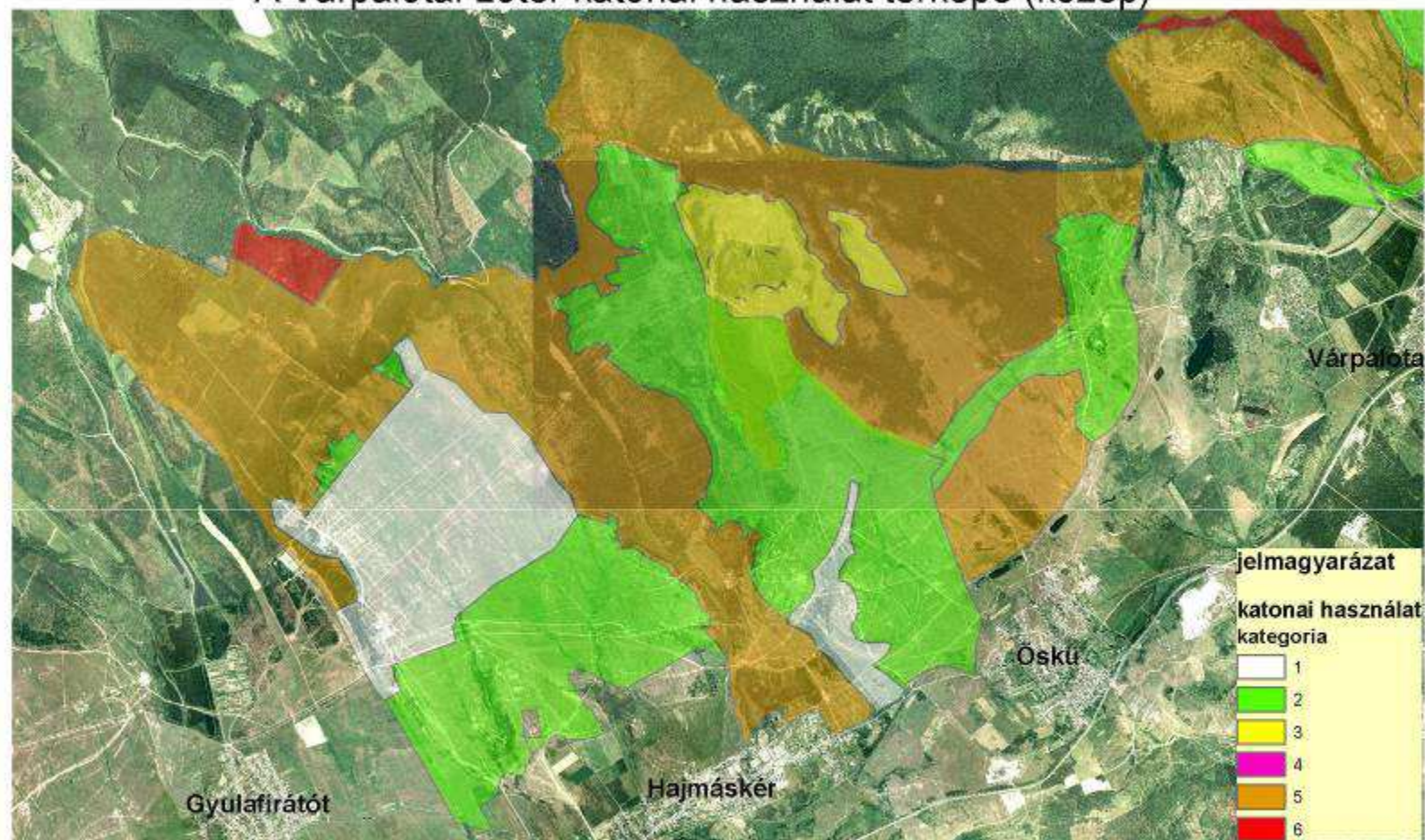
A Várpalotai Lőtér katonai használat térképe (kelet)

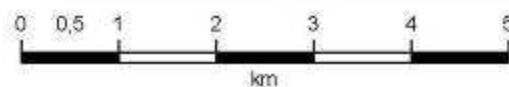
EASTERN BAKONY-LIFE07 NAT/H/000321 A1 Akció felmérései alapján készítette Mészáros András
 Létrehozva 2011 04. 07, módosítva: 2014. 06. 06.

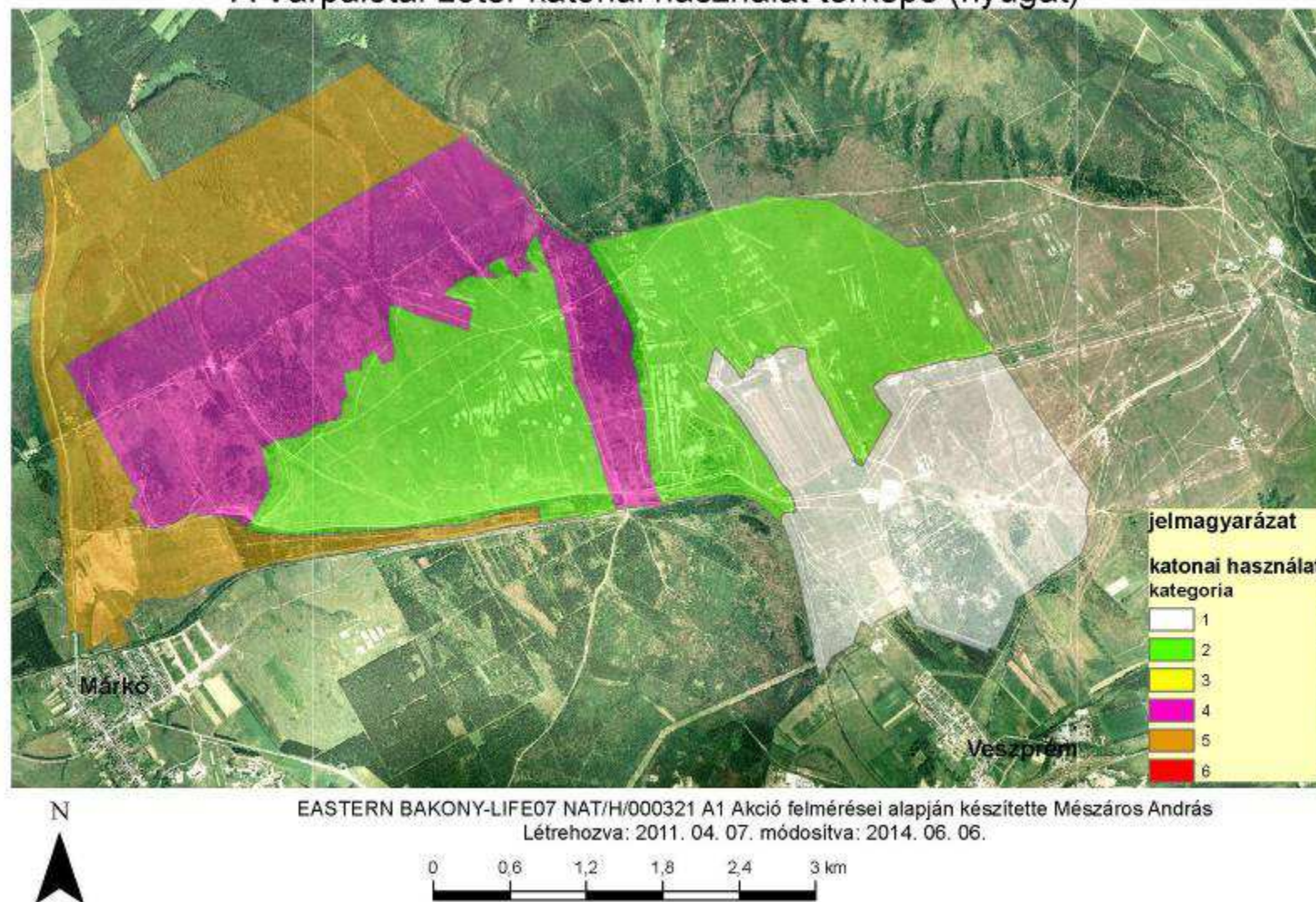
A Várpalotai Lőtér katonai használat térképe (közép)

EASTERN BAKONY-LIFE07 NAT/H/000321 A1 Akció felmérései alapján készítette Mészáros András
Létrehozva: 2011. 04. 07. módosítva: 2014. 06. 06.

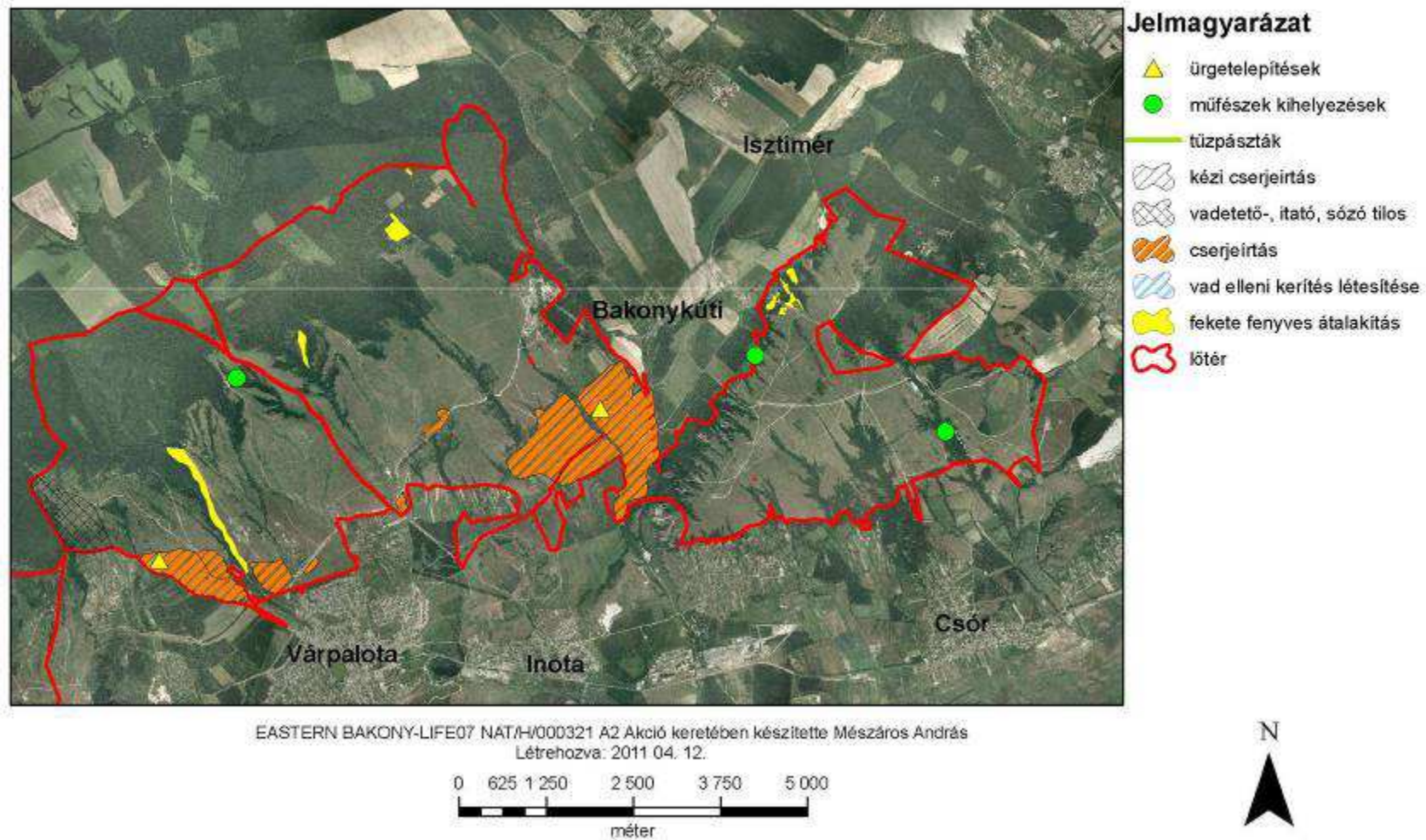

A Várpalotai Lőtér katonai használat térképe (nyugat)

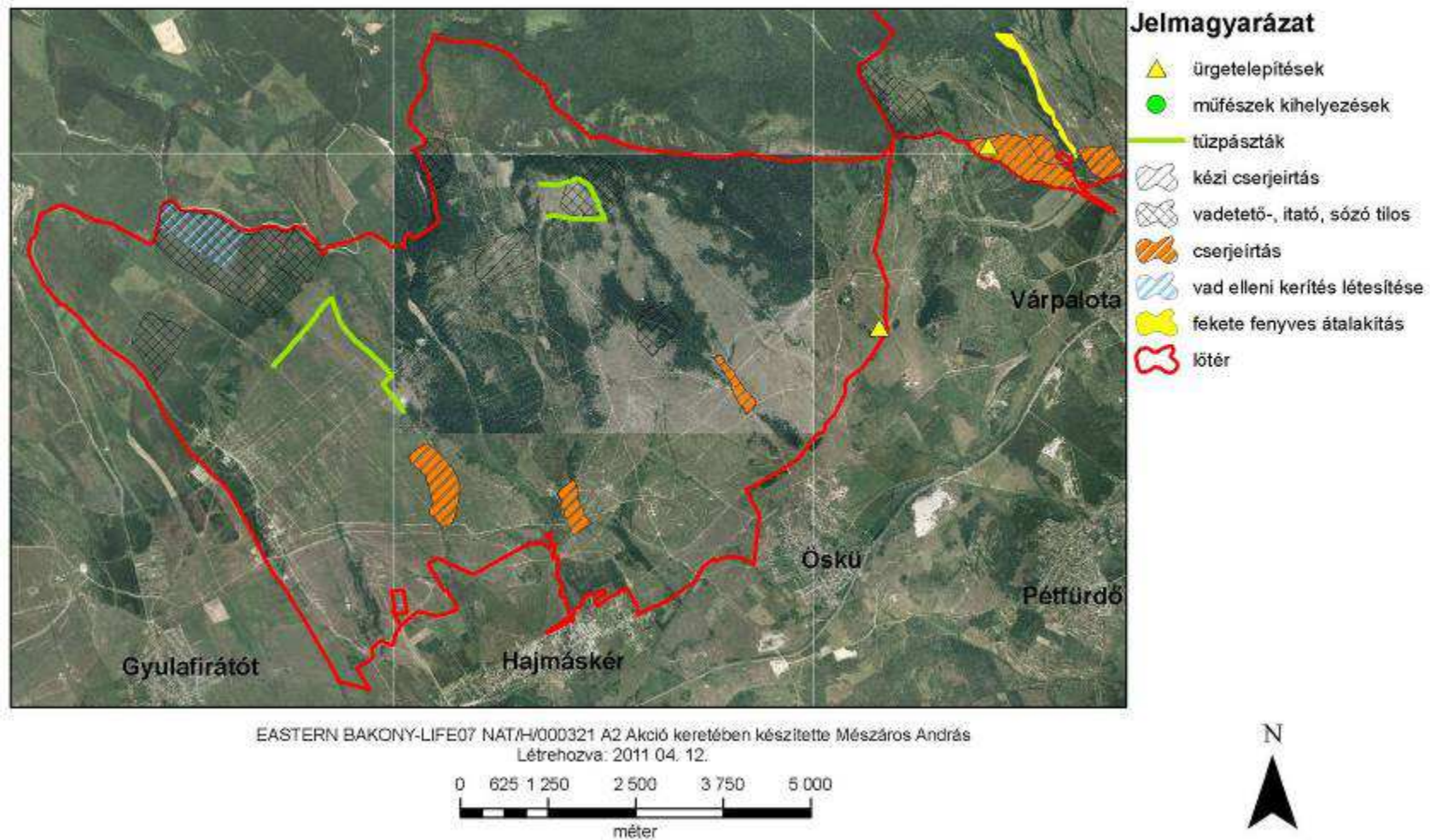

3.2.5.3. A tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések (térkép)

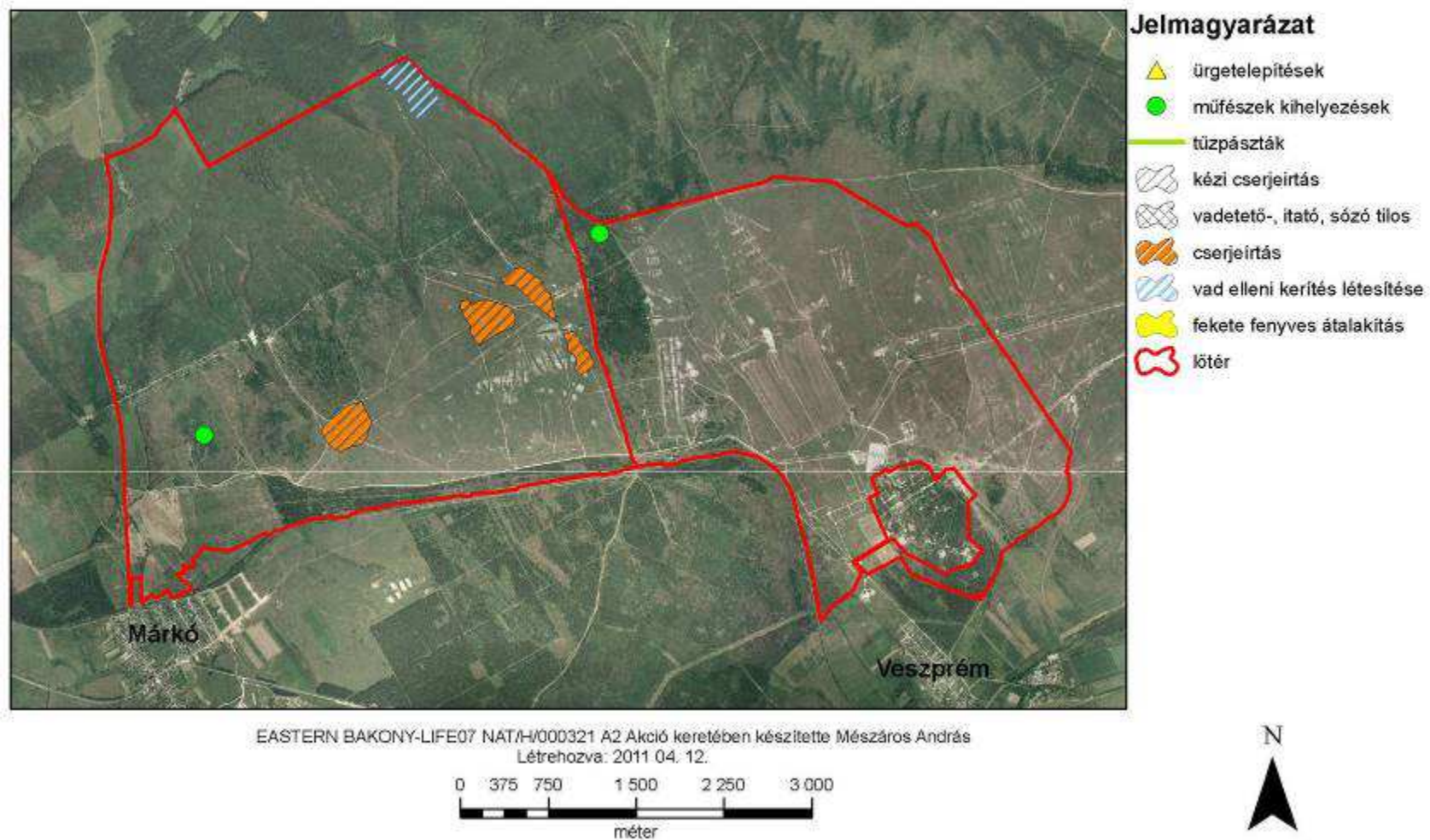
Javasolt természetvédelmi kezelések

Javasolt természetvédelmi kezelések

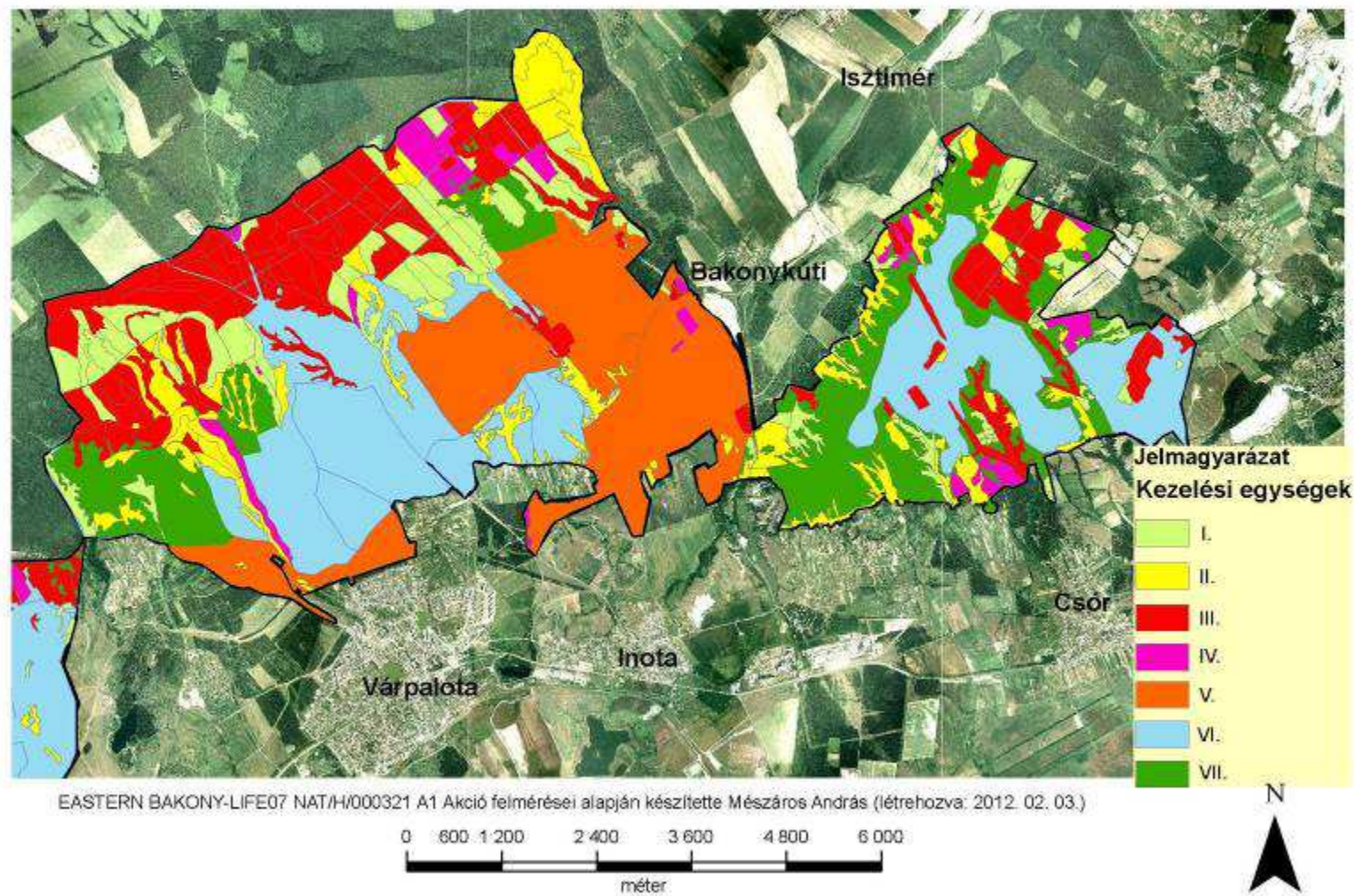
Javasolt természetvédelmi kezelések

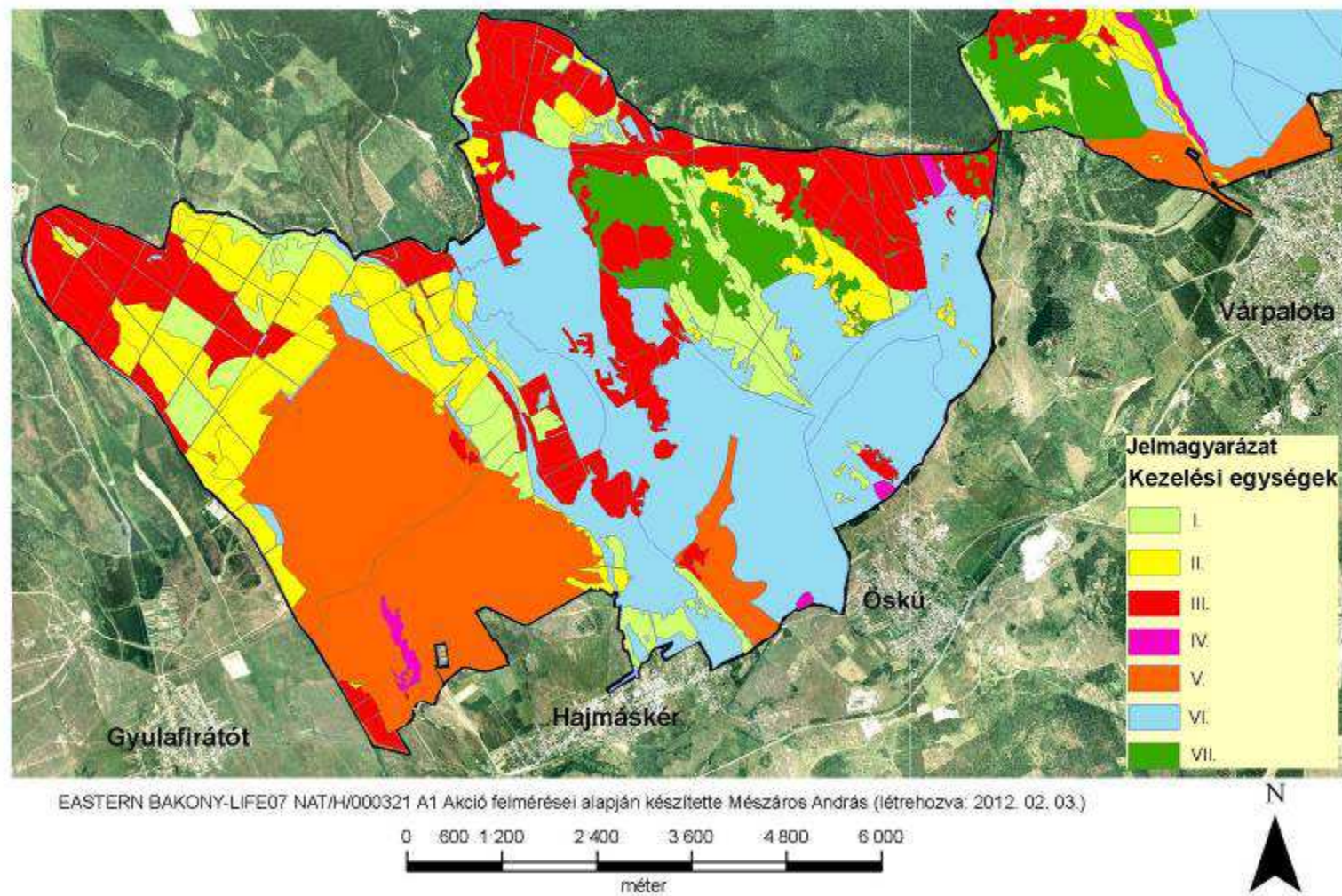
3.2.5.4. A tervezési területen kialakított kezelési egységek (térkép)

A kezelési egységek kategóriarendszerét és előírásait a fenntartási terv **3.2.1.** fejezete tárgyalja.

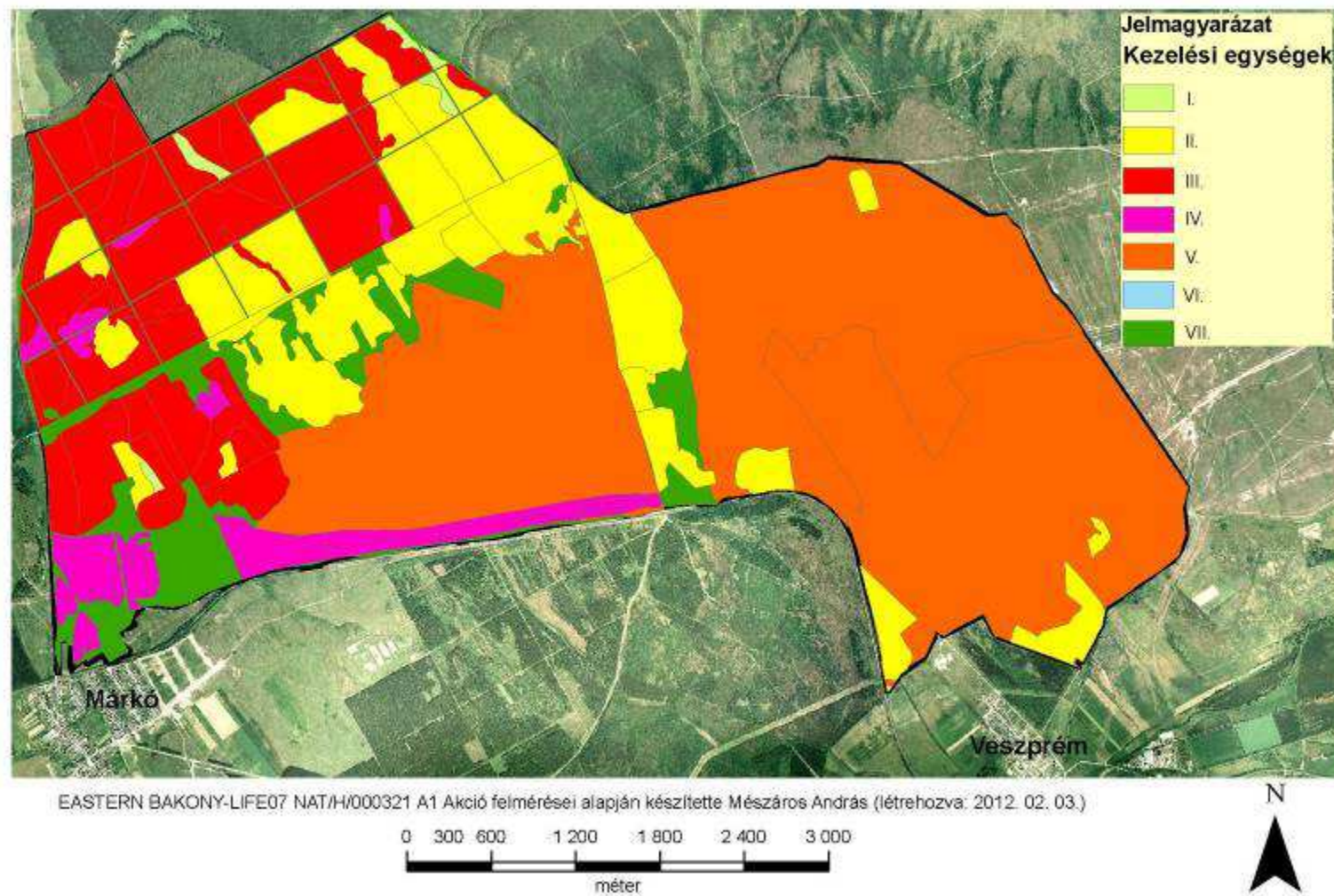
A Várpalotai Lőtér kezelési térképe (Kelet)

A Várpalotai Lőtér kezelési térképe (Közép)

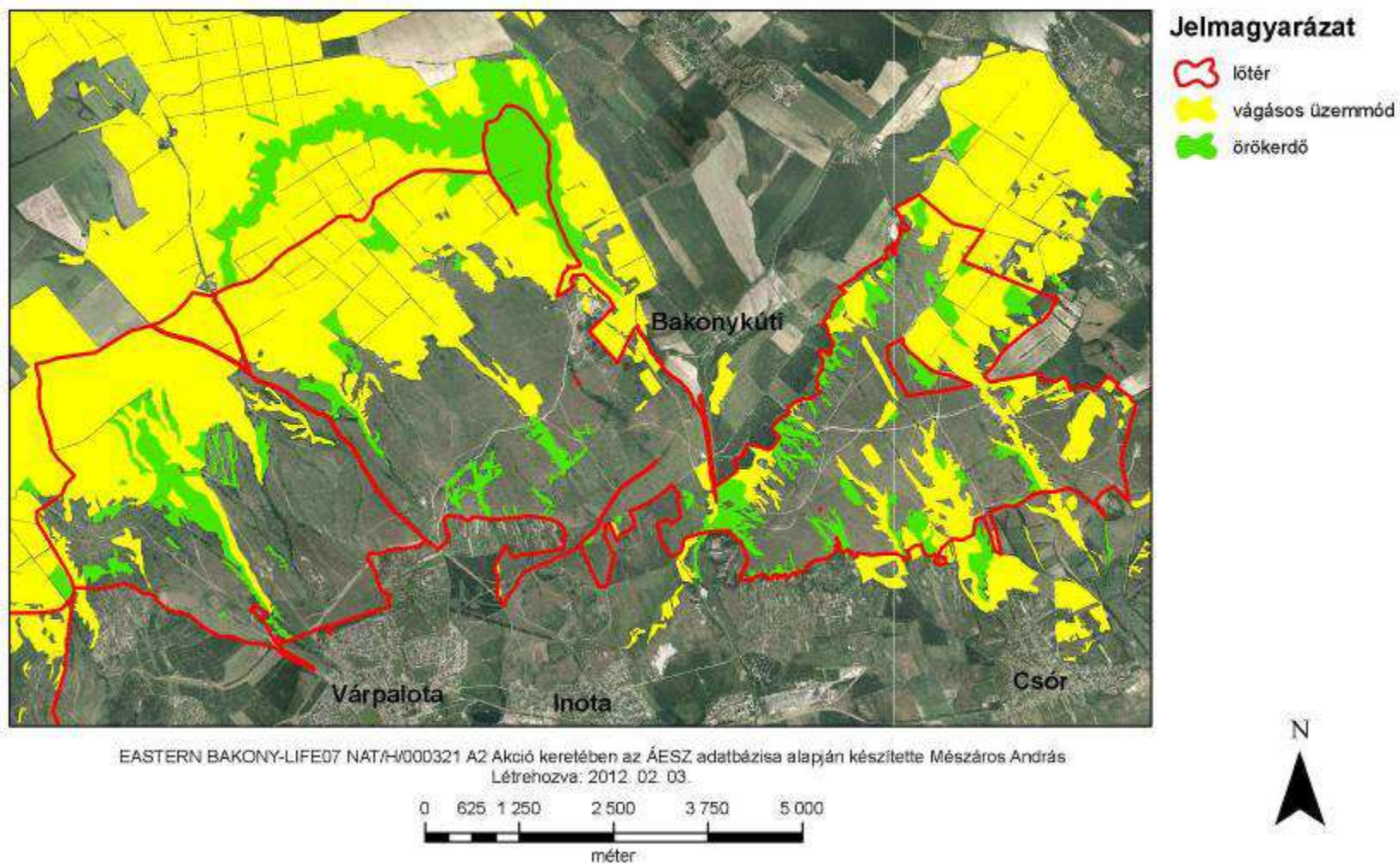

A Várpalotai Lőtér kezelési térképe (Nyugat)

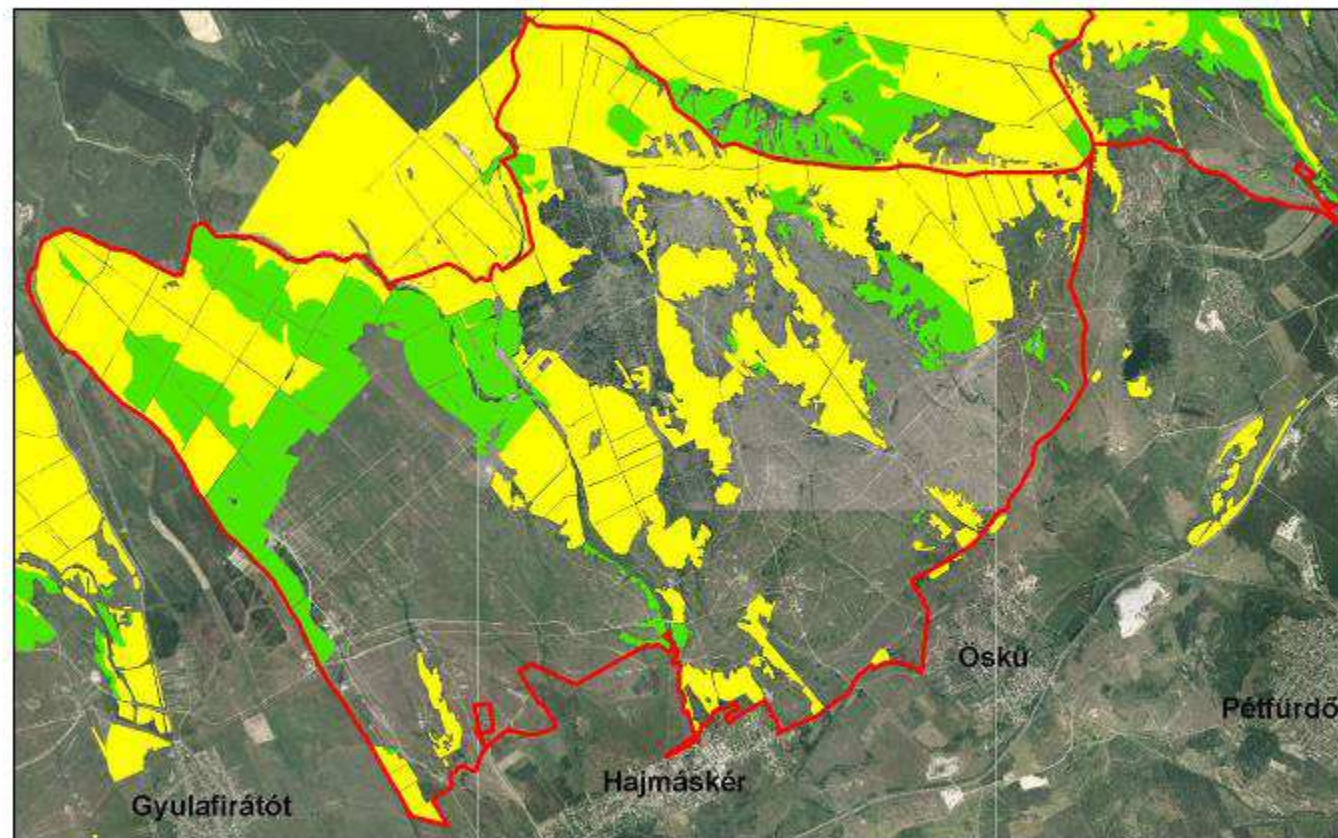

3.2.5.5. Erdészeti üzemmódok (térkép)

Erdészeti üzem módok térképe

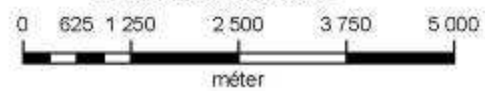
Erdészeti üzem módok térképe

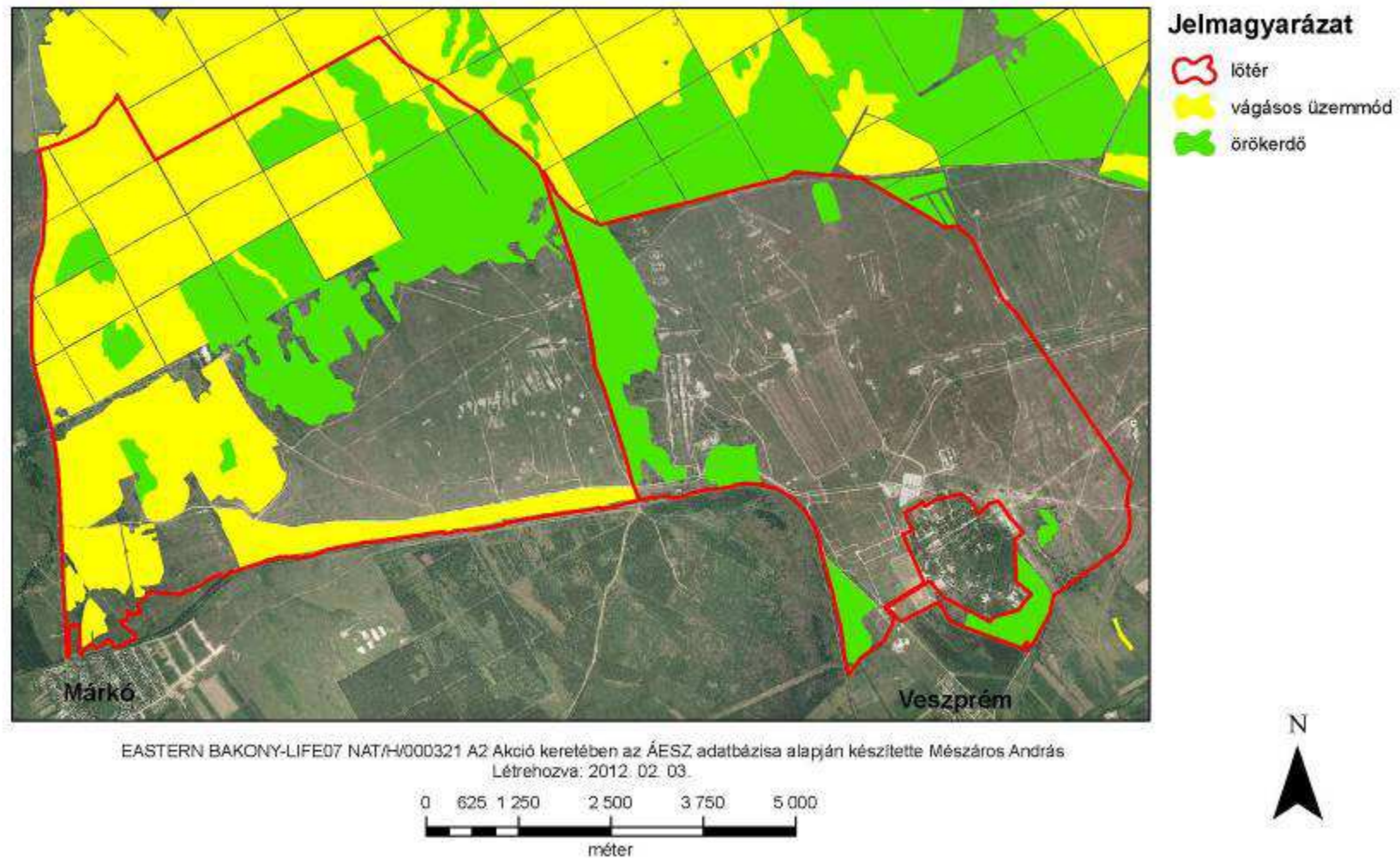
Jelmagyarázat

- lötér
- vágásos üzem mód
- örökerdő

EASTERN BAKONY-LIFE07 NAT/H/000321 A2 Akció keretében az ÁESZ adatbázisa alapján készítette Mészáros András
Létrehozva: 2012. 02. 03.

Erdészeti üzemmodok térképe

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Keleti-Bakony és a Papod-Miklád (HUBF 20001, HUBF 20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti területek a pontszerűen megjelenő ex lege védett barlangok, források, víznyelők, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A tervezési terület átfed a helyi jelentőségű Burok-völgyi Őserdő Természetvédelmi Területtel, mely területrésze a 12/1995. (XII. 1.) számú önkormányzati rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

Továbbá a terület egyes részei erdőrezervátum és országos ökológiai hálózat magterületei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület honvédelmi használatú részei 100%-ban állami tulajdonban vannak. A vagyongazdálkodó a Honvédelmi Minisztérium.

A gyepterületek nagy részét legelőként bérlők használják, az erdők esetén a HM Verga Zrt. végzi az erdőgazdálkodást.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

Az európai uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is.

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A tervezési terület gyes élőhelyeire az egységes területalapú támogatás, az agrár-környezetgazdálkodási támogatás és a kedvezőtlen adottságú területek (KAT 20) után járó támogatások a bérlők (földhasználó) által igénybe vehetők. Az egységes területalapú támogatást és a kedvezőtlen adottságú területek (KAT 20) után járó támogatást valamennyi bérlő igénybe veszi, míg az agrár-környezetgazdálkodási támogatást csak Hajmáskér, Öskü és Várpalota legeltethető területei után igénylik. A legeltethető gyepeket kivétel nélkül bérbe adták és extenzív legeltetéssel hasznosítják. A legeltetési szerződésekbe beépíthetők a természetvédelmi előírások.

A Honvédelmi Minisztérium, mint kezelő (tulajdonos: Magyar Állam) szerződésben megállapított bérleti díjat szed a földhasználóktól és a fent leírt támogatásokat nem veszi igénybe.

A 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet nem vonatkozik a honvédelmi területekre, így a tervezési területre sem, emiatt Natura 2000 kompenzációban nem részesülhetnek a Natura 2000 gyepterületeken gazdálkodók. A 41/2012. (IV. 27) VM rendelet szerint támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Ez alapján a tervezési területen található erdőkre sem jár Natura 2000 kompenzáció.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Az erdők esetében rendkívül nehéz az erdőgazdálkodó felé érvényesíteni a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok érdekében javasolt intézkedések megtételét, hiszen az erdők után járó támogatást az állami erdőgazdálkodók jelenleg nem vehetik igénybe. Ez főként az erdő és vadgazdálkodás jelenlegi gyakorlatában jelentkezik, hiszen a nem gazdasági erdők (sziklai bükkös,

molyhos tölgyesek stb.) speciális élőhelyein a jelentős vadállomány, a gazdasági erdőállományokban pedig az erdőgazdálkodás és a vadállomány együttes hatása okozhat gondot. Elsődleges érdek, hogy az állami erdőgazdálkodók is igénybe tudják venni a Natura 2000-es támogatást az itt lévő erdők után, mivel a természetvédelmi javaslatok csak így érvényesülhetnek teljes körűen.

Gyepknél (legelőknél) az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok támogatása esetén javasolt az extenzív gyepgazdálkodás vagy az ökológiai gyepgazdálkodás célprogramokat igénybe venni a területalapú támogatáson és a kedvezőtlen adottságú területek (KAT 20) után járó támogatáson kívül.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési területen a 2009-2014 közötti időszakban a „*Kiemelt fontosságú élőhelyek megőrzése és helyreállítása a Keleti-Bakonyban*” című LIFE+ projekt által számos természetvédelmi szempontú élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés valósult meg.

A projekt fő célkitűzése a Natura 2000 hálózatba tartozó Várpalotai lőtér természeti értékeinek és biodiverzitásának megőrzése, az élőhelyek természeti állapotának javítása, és egyes fajok populációjának megerősítése, valamint a katonai tevékenységek és a természetvédelmi célok összehangolása.

A projekt öt éves időtartama alatt a kiemelt fontosságú élőhelyek (pl. molyhos tölgyesek, lejtősztyepp) természetességi állapotának javítása, a kerecsensólyom táplálékbázisának és fészkelési lehetőségeinek fejlesztése volt a célkitűzés.

Ennek érdekében került sor a katonai tevékenység miatt keletkezett tüzek megelőzésére összesen 6 km tűzpászta kialakításával, az alkalmas gyepterületek cserjeirtást követő legelő hasznosítására mintegy 600 ha területen, feketefenyvesek molyhos tölgyes erdőkké alakítására 35,5 ha-on, az egykori katonai létesítmények és bányák rekultivációjára mintegy 35 helyszínen, inváziós fajok (bálványfa, ezüstfa) irtására 20,2 ha-on, vad elleni kerítések létrehozására 49,4 ha-on. A kerecsensólyom állományának megerősítése érdekében három helyszínen történt ürgetelepítés összesen csaknem 600 példánnyal, valamint öt helyszínen műfészkek kihelyezése került sor.

A jövőben az inváziós fajok (bálványfa, ezüstfa) elleni védekezés, és a nem őshonos fafajú erdőállományok hosszú távú átalakítása igényelhet pályázati forrásokat.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területen egyéb, támogatáshoz kötődő javaslat nem merül fel.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

MAGYAR HONVÉDSÉG
BAKONY HARCKIKÉPZŐ KÖZPONT

Nyt. szám: 229-15/2011

2.sz. példány

JEGYZŐKÖNYV

Készült: 2011. szeptember 16-án a MH. Bakony Harckiképző Központ hivatalos helyiségében.

Jelen vannak:	Fürst Tamás ezredes	MH BHK parancsnoka;
	Molnár Zoltán őrgy.	MH. BHK. Biztonságtechnikai főnök;
	Mészáros András	BFNPI örkerület-vezető;
	Simon Pál	BFNPI területőr,

Tárgy: Eastern Bakony LIFE07 kezelési terv egyeztetése

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság és a MH Bakony Harckiképző Központ képviselői 2011. április 07-én tartott megbeszélésen módosító javaslatokat vetettek fel a gyakorló- és lőtér kezelési tervéhez. Az akkor készült jegyzőkönyvben foglaltaknak megfelelően a módosítások egy része végrehajtásra került a tervben.

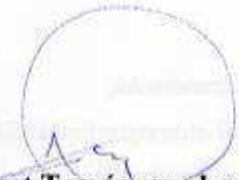
Az MH BHK június 9-én és június 23-án további módosításokat javasolt a kezelési terv katonai használatot szabályzó térképével és annak magyarázó táblázatával kapcsolatban.

A BFNPI munkatársai a javaslatokat augusztusban a terepen megtekintették és a katonai használat térképén módosításokat tettek.

A mai egyeztetésen a felek a módosításokat áttekintették. Megállapították, hogy a módosítások katonai és természetvédelmi szempontból is elfogadhatóak.

- Mellékletek:
- Bakonykúti Bázis gyakorlótér Csór feletti részének katonai használatát szabályzó térképe (1 lap);
 - Bakonykúti Bázis gyakorlótér Várpalota feletti részének katonai használatát szabályzó térképe (1 lap);
 - Hajmáskér Bázis gyakorlótér Öskű és Hajmáskér feletti részének katonai használatát szabályzó térképe (1 lap);
 - Hajmáskér Bázis gyakorlótér Veszprém feletti részének katonai használatát szabályzó térképe (1 lap).

Kmf.

Füst Tamás ezredes
 MH BHK parancsnok

Molnár Zoltán őrgy.
 MH. BHK Biztonságtechnikai főnök

Mészáros András
 BFNPI örkerület-vezető

Simon Pál
 BFNPI területőr

Készült: 2 példányban

Egy példány: 1 lap

Ügyintéző (tel): Molnár Zoltán őrgy. (88/549-504; 30/970-8181)

Kapják: 1. sz. pld.: MH BHK

2. sz. pld.: BFNPI

2011 SZEP 16

Átvéve:

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási tervvel kapcsolatos egyeztetési folyamatában az alábbi egyeztetések történtek:

Eszköz típusa	Dokumentum	Időpont	Érintettek
Adatszolgáltatás	-	2010. 11. 15.	Nagy Frigyes (Erdészeti Ig.)
Egyeztető tárgyalás	Jegyzőkönyv	2011. 04. 07.	Fürst Tamás ezredes (MH. BHK) Molnár Zoltán őrnagy (MH. BHK)
Kiegészítés	Email	2011. 06. 09.	Molnár Zoltán őrnagy (MH. BHK)
Egyeztető tárgyalás	Jegyzőkönyv	2011. 09. 16.	Fürst Tamás ezredes (MH. BHK) Molnár Zoltán őrnagy (MH. BHK)
Tájékoztatás	-	2011. 11. 15.	Papp László (Vadászati Hatóság)
Egyeztető tárgyalás	Emlékeztető	2011. 11. 16.	Szedlák Tibor (HM Verga Zrt.) Nagy Frigyes (Erdészeti Ig.) Galgóczy Árpád (Erdészeti Ig.)
Adatkérés	Levél	2011. 11. 18.	Papp László (Vadászati Hatóság)
Adatszolgáltatás	Email	2011. 12. 01.	Papp László (Vadászati Hatóság)
Helyszíni szemle	-	2013. 04. 04.	Fürst Tamás ezredes (MH. BHK) Molnár Zoltán őrnagy (MH. BHK) Balogh Rita (HM Védelemgazdálkodási Hivatal) Beregi Csaba alezredes MH Összhaderőnemi Parancsnokság
110-17/2014 ügyszámú véleménykérés	levél	2014. 03. 13.	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet alapján véleményező hatóságok, szervezetek
Válasz a 110- 17/2014 üsz. megkereséshez	levél	2014. 03. 25	Közép-dunántúli Vízügyi Hatóság
Válasz a 110- 17/2014 üsz. megkereséshez	levél	2014. 03. 31.	Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész Iroda
Válasz a 110- 17/2014 üsz. megkereséshez	levél	2014. 04. 03.	Veszprém Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala
Válasz a 110- 17/2014 üsz. megkereséshez	levél	2014. 04. 08.	Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal Infrastrukturális Igazgatóság
Válasz a 110- 17/2014 üsz. Megkereséshez	levél	2014. 04. 10.	Veszprém Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
Válasz a 110- 17/2014 üsz. megkereséshez	levél	2014. 04. 10.	Veszprém Megyei Önkormányzat Közügyülésének Elnöke
Válasz a 110- 17/2014 üsz. megkereséshez	levél	2014. 04. 15.	Öskü Község Polgármestere
Válasz a 110- 17/2014 üsz.	levél	2014. 04. 30.	Honvédelmi Minisztérium hatósági Hivatal

Eszköz típusa	Dokumentum	Időpont	Érintettek
megkereséshez			

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő regionális és helyi szervekkel és szervezeteknek küldtük meg az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) számú kormányrendelet 4. §.alapján:

Területi államigazgatási szervek,

- Veszprém Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatóság
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Földhivatal
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelőség
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Egészségbiztosítási Pénztári Szakigazgatási Szerv
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelőség
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Hatóság
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerv
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatal
- Veszprém Megyei Kormányhivatal Rehabilitációs Szakigazgatási Szerv
- Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Veszprémi Bányakapitányság
- Magyar Államkincstár Igazgatóság
- Központi Statisztikai Hivatal Igazgatóság
- Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság
- Veszprém Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Külgazdasági Hivatal Közép-Dunántúli Regionális Iroda
- Alkotmányvédelmi Hivatal Veszprém Megyei Kirendeltség
- Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Közép-dunántúli Regionális Igazgatósága
- Magyar Honvédség Nyugat-Magyarországi Hadkiegészítő Parancsnokság- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Veszprém Megyei Kirendeltsége
- Veszprémi Bányakapitányság Egészségbiztosítási Pénztári Szakigazgatási Szerv
- Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
- Közép-dunántúli Vízügyi Hatóság- Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Nemzeti Rehabilitációs és Szoc. Hiv. Közép-dunántúli Reg. Ig.
- OEP Közép-dunántúli Területi Hivatala
- Megyei Főügyészség
- Törvényszék
- NAV Megyei Adóigazgatóság
- NAV Megyei Vám- és Pénzügyőri Igazgatósága
- Veszprém Megyei Önkormányzat

Nemzeti park igazgatóságok,

- Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

- Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

Települési önkormányzatok,

- Polgármesteri Hivatal (8100 Várpalota, Gárdonyi G. u. 39.)
- Polgármesteri Hivatal (8191 Öskü, Szabadság tér 1.)
- Polgármesteri Hivatal (8192 Hajmáskér, Kossuth u. 31.)
- Polgármesteri Hivatal (8200 Veszprém, Óváros tér 9.)
- Polgármesteri Hivatal (8441 Márkó, Padányi Bíró Márton tér 5.)
- Polgármesteri Hivatal (8045 Isztimér, Köztársaság u. 77.)
- Polgármesteri Hivatal (8046 Bakonykúti, Szabadság u. 41.)
- Polgármesteri Hivatal (8043 Iszkaszentgyörgy, Kossuth L. tér 1.)
- Polgármesteri Hivatal (8041 Csór Fő tér 10.)

Érintett földrészletek tulajdonosai, vagyongazdálkodói, gazdasági érdekképviselői szervek, bérlők:

Tulajdonos:

- Magyar Állam

Vagyongazdálkodó:

- Honvédelmi Minisztérium

Vadászatra jogosultak:

- Hajag-vidéki Vadásztársaság (Márkó Bakonyi út 19.)
- HM VERGA Zrt. (8200 Veszprém, Jutasi út 10.)
- Hunyadi Mátyás VadásztársaságT (1410 Bp. Pf. 169.)

Erdőgazdálkodó:

- HM VERGA Zrt. (8200 Veszprém, Jutasi út 10.)

Katonai használat:

- Magyar Honvédség Bakony Harckiképző Központ (8100 Várpalota, Árpád utca 1.)
- Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal (1095 Budapest Soroksári utca 152.)

Bérlők:

- IMÁR Kereskedelmi és Állattenyésztési Bt. (Balatonalmádi Kisberényi u. 5.)
- Dobó István (Balatonkenese Bencúr Gy. u. 20.)
- Duó 1998 KKt. (Várpalota Loncsosi u. 7.)
- Palotamező Kft. (Várpalota Veszprémi u. 7.)

Környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek:

- Bakony Környezetvédelmi és Vadgazdálkodási Egyesület (8000 Székesfehérvár Privigyei út 10.)
- Csalán Egyesület (8200 Veszprém, Rákóczi Ferenc u. 3. I./2.)
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 18. sz. HCS (8291 Vöröstó, Fő u. 58.)
- Pangea Környezetvédelmi és Kulturális Egyesület (Pénzesgyőr, Béke út 57.)
- Reflex Egyesület (Győr, Bartók B. 7.)
- Sziget Környezetvédelmi Egyesület (Zirc, Alkotmány u. 33/a.)
- Tési Fennsík Környezetvédelmi Alapítvány (Tés, Petőfi u. 46.)

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervvel kapcsolatos előzetes egyeztetési folyamat első körében az alábbi egyeztetések történtek:

2011. március hónapban elkészült a projekt területére a katonai használat és korlátozás térkép, melyet április 7-én a Bakony Harckiképző Központ munkatársaival (Fürst Tamás ezredes, Molnár Zoltán őrnagy) egyeztettünk. A tárgyaláson több módosítást is javasoltak, melyeket április hó folyamán helyszínelünk. Június hónapban további kiegészítéseket és javaslatokat kaptunk a Bakonyi Harckiképző központ munkatársaitól, melyek nagy részét elfogadtuk és beépítettük a kezelési tervbe.

2011. szeptember 16-án Várpalotán az MH Bakony Harckiképző Központ Parancsnokával Fürst Tamás ezredessel és Molnár Zoltán őrnagy biztonságtechnikai főnökkel ismételt egyeztetettük a módosított katonai használat és korlátozás térképét. A katonai használat és korlátozás térképét az MH Bakony Harckiképző Központ munkatársai elfogadták.

A Bakonyi Harckiképző Központtal történő egyeztetésekkel párhuzamosan megtörtént a projekt terület erdeinek erdőrészlet szintű kezelési előírásainak kidolgozása, mely javaslatok nagy részét 2011. november 16-án a BfNPI, az Erdészeti Igazgatóság és az erdőgazdálkodó Verga Zrt. részvételével történt egyeztető tárgyaláson a részt vevő felek elfogadták.

Megkezdtük a vadgazdálkodással kapcsolatos egyeztetéseket is, 2011. november 15-én a Vadászati Hatósággal is egyeztetünk.

Az egyeztetési folyamat a több felvetett módosítási javaslat miatt elhúzódott, de némi késéssel 2011. szeptember 16-ig sikerült lezárni az egyeztetési folyamatot a Lőtérparancsnoksággal. További fajsúlyos feladat volt az erdőgazdálkodóval és az Erdészeti Hatósággal történő egyeztetés, mely egyeztetés megtörtént és a kezelési terv szereplő javaslataink nagy részét elfogadták.

2013. április 4-én a várpalotai Kossuth laktanyában Fürst Tamás ezredessel (MH. BHK), Molnár Zoltán őrnaggyal (MH. BHK), Balogh Rítával (HM Védelemgazdálkodási Hivatal), Beregi Csaba alezredessel (MH Összhaderőnemi Parancsnokság) megbeszélés majd azt követő helyszíni szemle történt a készülő Natura 2000-es fenntartási tervvel kapcsolatban, ahol elsősorban a katonai használat és korlátozás térkép módosítása valamint a kategóriarendszer pontosítása került megvitatásra az eddigi katonai gyakorlatokon a térképpel kapcsolatban felmerült gyakorlati problémák miatt.

2014. március 13-án kelt 110-17/2014 ügyszámú a Keleti-Bakony (HUBF 20001) és a Papod-Miklád (HUBF 20002) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület honvédelmi használatú részeinek Natura 2000 fenntartási tervéhez a következő szervektől kaptunk pontosítást, érdemi véleményt:

- 2014. március 25-én kelt levelében a Közép-dunántúli Vízügyi Hatóság tájékoztatást adott a tervezési területen található vízbázisokról és védőterületeikről. Felhívta a figyelmet a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet előírásaira. Az 1.7 fejezet a tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok listáját a fenti rendelettel kiegészítettük.

- 2014. március 31-én kelt véleményében a Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítési Irodája megadta a tervezési területre vonatkozó területrendezési terveket, melyeket az 1.7 fejezetben pontosítottunk és kiegészítettünk.

- 2014. április 03-án kelt véleményében a Veszprém Megyei Jogú Város Hivatala az egyeztetésre megküldött tervben több pontatlanságra is felhívja a figyelmet, melyek javítását megtettük.

- 2014. április 08-án kelt véleményében a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal Infrastrukturális Igazgatósága a 2013. április 4-ei helyszíni szemle és megbeszélés alapján a katonai használat és korlátozás térkép módosítását valamint a kategóriarendszer pontosítását kérte a fenntartási tervben, mely javításokat megtettük.

- 2014. április 10-én kelt levelében a Veszprém Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága több kiegészítést és szakmai pontosítást javasolt a fenntartási tervhez, melyek nagy részét indokoltnak találtuk és átvezettük a fenntartási tervben. Az Igazgatóság a kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal a korábbi egyeztetéseknek megfelelően egyetértett.

- 2014. április 10-én kelt véleményében a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Elnöke kérte a tervezési területre vonatkozó tervek kiegészítését a 24/2011. (II. 24.) MÖK határozattal elfogadott Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja (2011-2016) tervvel. A kiegészítést megtettük.

- 2014. április 15-én Öskü Község Polgármesterétől kaptunk levelet, valamint mellékelteként önkormányzati határozatokat, de a fenntartási tervhez érdemi véleményt, vagy javítást nem fogalmazott meg. Az Öskü községet érintő vasútvonal korszerűsítés jelenleg nem érinti a lő- és gyakorlótér területét.

4. Felhasznált irodalom

- ÁBRAHÁM L. (2010) Védett és Natura 2000-es lepkefajok felmérése a Márkó 055/2, a Veszprém 0129/1 és a Hajmáskér 03/3 hrsz-ú területeken. (Kézirat)
- BARTHA D. (Szerk.) – A természetszerű erdők kezelése, a kultúr- és a származékerdők megújítása, Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest 2001
- BARTHA Z. (1996): Adatok a Bakony hegység és peremterületei gerinces faunájának (amphibia, reptilia, mammalia) ismeretéhez I. – Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis 15: 125-152.
- BAUER N. (2006) A Baglyas-hegy – Iszka-hegy sasbércvonulat élőhelyterképezése (Kézirat)
- BAUER N. (2010) A *Serratula lycopifolia* (Vill.) A. Kerner és az *Astragalus vesicarius* L. subsp. *albidus* (W. et K.) Br.-Bl. elterjedése a Bakony-vidéken (Kézirat)
- KELEMEN J. (Szerk.) – Irányelvek a füves területek természetvédelmi szempontú kezeléséhez, Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest 1995
- KENYERES Z. (2010): Védett és Natura 2000 egyenesszárnyú fajok felmérése a Várpalotai lőtér területén. (Kézirat)
- KESZTHELYI I.-CSAPODY I.-HALUPA L.: Irányelvek a természetvédelem alatt álló erdők kezelésére- KTM TVH tanulmánykötetei 3. Budapest 1995. .7-237 pp.
- KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI MINISZTERIUM TERMÉSZETVÉDELMI SZAKÁLLAMTITKÁRSÁG (2010): Szakmai háttéranyag a hazai Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló erdei élőhelytípusok kezelési irányelveinek meghatározásához (kézirat)
- KUTASI CS. (2010): Kutatási jelentés a Veszprém-Várpalotai lőtér koleopterológiai kutatásáról (Kézirat)
- DR. MÉSZÁROS K. (szerk): Az erdei vadkár értékelése – Sopron 2002
- PAULOVICS P. (2004): A Bakony hegység denevérek szempontjából legfontosabb barlangjainak és bányavágatainak jellemzése. Szükséges természetvédelmi kezelési lépések, beavatkozások, korlátozások. (Kézirat)
- SZABÓKI CS.-PETRÁNYI G. (2010): Kutatási jelentés a kiemelt fontosságú élőhelyek és fajok helyreállítása és megőrzése a Keleti-Bakony térségében (Eastern Bakony-LIFE 07 NAT/H/000321) című pályázat 2009-2010-ben végzett felméréseiről. (Kézirat)
- ZARÁNDY L. (Szerk.) Várpalotai központi lő- és gyakorlótér teljeskörű környezeti állapotfelvetele 1999. (kézirat)